

RŪDOLFS ŠTEINERS

GARĪGĀS PASAULES
SLIEKSNIS

AFORISTISKI¹ APSKATI

RUDOLF STEINER
DIE SCHWELLE DER GEISTIGEN WELT
Aphoristische Betrachtungen 1913

RUDOLF STEINER ONLINE ARCHIV

<http://anthroposophie.byu.edu>

4.Auflage 2010

¹ **Aforisms** ir konkrēta autora īss, kodolīgs izteiciens, kas izsaka kādu pabeigtu, vispārinātu domu vai vērtējumu: domugrauds, dzīves gudrība, mutiskā vai pierakstītā formā. Pirmo reizi šis termins tika lietots Hipokrāta "Aforismos".^[1]

SATURS

IEVADOŠAS PIEZĪMES.....	3
PAR UZTICĒŠANOS, KĀDA VAR BŪT PRET DOMĀŠANU, UN PAR DOMĀJOŠĀS DVĒSELES BŪTĪBU. – PAR MEDITĒŠANU	4
PAR GARĪGĀS PASAULES ATZĪŠANU	7
PAR CILVĒKA ĒTERISKO ĶERMENI UN PAR ELEMENTĀRO PASAULI.....	10
IEPRIEKŠMINĒTĀ KOPSAVILKUMS	12
PAR ATKĀRTOTĀM ZEMES DZĪVĒM UN PAR KARMU – PAR CILVĒKA ASTRĀLO ĶERMENI UN PAR GARĪGO PASAULI – PAR ARIMĀNISKAJĀM BŪTNĒM.....	13
PAR ASTRĀLO ĶERMENI UN LUCIFERISKAJĀM BŪTNĒM – PAR ĒTERISKĀ ĶERMEŅA BŪTĪBU	16
IEPRIEKŠMINĒTĀ KOPSAVILKUMS	19
PAR «SLIEKŠŅA SARGU» UN DAŽĀM PĀRJUTEKLISKĀS APZIŅAS ĪPATNĪBĀM	20
PAR ES-SAJŪTU UN CILVĒKA DVĒSELES SPĒJU MĪLĒT UN DVĒSELES ATTIECĪBĀM AR ELEMENTĀRO PASAULI.....	23
PAR ROBEŽU STARP MAŅU PASAULI UN PĀRJUTEKLISKAJĀM PASAULĒM	27
PAR GARA PASAUĻU BŪTNĒM	29
PAR GARĪGAJĀM PASAULES BŪTĪBĀM	32
PAR FIZISKĀ CILVĒKA ĶERMEŅA PIRMO AIZMETNI	35
PAR CILVĒKA «PATIESO ES»	37
IEPRIEKŠMINĒTĀ KOPSAVILKUMS	39
PIEZĪMES PAR ŠAJĀ RAKSTĀ ATTĒLOTĀ ATTIECĪBĀM AR MANĀ «TEOZOFIJĀ» UN «SLEPENZINĀTNĒ» IZKLĀSTĪTO	40
PĒCVĀRDS JAUNIZDEVUMAM	41

IEVADOŠAS PIEZĪMES

Šajā rakstā aforistiskā formā tiks sniegti daži apraksti par tām pasaules un cilvēciskās būtības daļām, kas tiek skatītas, kad garīgā izzīņa pārkāpj robežu, kas atdala maņu pasauli no gara pasaules. Tas nav ne sistemātisks attēlojums ne arī kaut kādā nozīmē pretendē uz pilnību, bet gan brīvā veidā mēģina aprakstīt garīgos pārdzīvojumus. Šajā nozīmē šim rakstam, tāpat kā pagājušā gadā publicētajam „Ceļš uz cilvēka pašizziņu“, ir jāpapildina un jāpaplašina mani pārējie raksti. Taču arī šeit ir mēģināts attēlot tā, lai šis raksts būtu lasāms pats par sevi, nezinot pārējos.

Tas, kurš patiesi grib piekļūt gara zinātnes atziņām, sajūtīs nepieciešamību spēt apskatīt dzīves garīgo jomu vienmēr atkal no jaunas puses. Tas ir tikai dabiski, ka katrs šāds attēlojums ir vienpusīgs. Attēlojot garīgās jomas, tas iestājas vēl daudz vairāk, nekā apskatot maņu pasauli. Tādēļ nevar patiesi nopietni uztvert garīgo izzīņu, kas apmierinās ar vienu pieņemtu attēlojumu. Es vēlētos ar tādiem rakstiem kā šis kalpot tiem, kuri iezīmētajā veidā uztver nopietni garīgās pasaules izzīņas meklējumus. Tādēļ es mēģinu tos garīgos faktus, kurus savos rakstos jau esmu attēlojis no zināmiem skatpunktiem, vienmēr atkal attēlot arī no citas puses. Šādi attēlojumi papildina viens otru kā kādas personas vai norises fotogrāfijas, kas uzņemtas no dažādiem punktiem.

Turklāt šādos attēlojumos, kas tiek veikti no zināma skatpunkta, ir iespēja izteikt atziņas, kādas no cita skatpunkta nemaz neizrietētu. Tiem, kuri paši meklē garīgo skatījumu, arī šajā rakstā ir dāvāti pieturpunkti meditāciju saturam. Tos varēs pamanīt, ja meklē tādus atbalsta punktus, lai tos atbilstošā veidā pielietotu dvēseliskajā dzīvē.

Minhene, 1913. gada augusts

Rudolf Steiner

I

PAR UZTICĒŠANOS, KĀDA VAR BŪT PRET DOMĀŠANU, UN PAR DOMĀJOŠĀS DVĒSELES BŪTĪBU. – PAR MEDITĒŠANU

Cilvēka domāšana viņa nomoda dienas apziņai ir kā sala dvēseles dzīves iespaidu, sajūtu, jūtu, utt. plūdus. Cilvēks līdz zināmai pakāpei ir ticis galā ar kādu iespaidu, ar kādu sajūtu, kad ir to apjēdzis, tas ir, kad ir izveidota kāda doma, kas izgaismo šo iespaidu vai sajūtu. Pat kaislību un afektu vētrā var iestāties zināms miers, kad dvēseles kuģis ir aizcīnījies līdz domāšanas salai.

Dvēselē pastāv dabiska uzticēšanās domāšanai. Tā jūt, ka dzīvei zustu jebkura drošība, ja šāda uzticēšanās nepastāvētu vai nebūtu iespējama. Veselīga dvēseles dzīve izbeidzas, ja sākas šaubas par domāšanu. Ja par kaut ko domāšanā nevar tikt skaidrībā, tad ir jābūt mierinājumam, ka skaidrība iestātos, ja vien varētu sakopot pietiekamu domāšanas spēku un asumu. Par savu nespēju ar domāšanu tikt līdz pilnīgai skaidrībai par kaut ko, var būt mierīgs; bet nav panesama doma, ka domāšana pati varētu nenest apmierinājumu, ja izdotos iekļūt tās jomā tiktāl, kā noteiktā dzīves situācijā ir nepieciešams pilnīgas gaismas sasniegšanai.

Šis dvēseles noskaņojums attiecībā pret domāšanu ir pamatā visiem cilvēces izziņas centieniem. Kāds noteikts dvēseles stāvoklis var to apspiest; dvēseles tumšākajos stūros tā būs tomēr atrodamā. Tie domātāji, kuri apšaubā pašas domāšanas derīgumu un spēku, maldās par savas dvēseles pamatnoskaņojumu. Jo tas bieži ir viņu pašu domāšanas asums, kas zināmas pārslodzes dēļ viņiem rada šaubas un mīklas. Ja viņi patiešām neuzticētos domāšanai, tad nemocītos ar šīm šaubām un mīklām, kas tomēr ir tikai domāšanas pašas rezultāts.

Kurš sevī attīsta šeit ieskicēto sajūtu attiecībā uz domāšanu, tas tajā sajūt ne tikai kaut ko tādu, ko viņš pats veido sevī kā cilvēka dvēseles spēku, bet arī kaut tādu, kas pilnīgi neatkarīgi no viņa un viņa dvēseles pati nes sevī pasaules-būtību. Tā ir pasaules-būtība, līdz kurai ir jāaizstrādājas, ja viņš grib dzīvot tajā, kas pieder *vienlaikus* viņam un arī no viņa neatkarīgai pasaulei.

Prasmē nodoties domu-dzīvei ir kaut kas dziļi nomierinošs. Dvēsele jūt, ka tajā dzīvē tā var atraisīties pati no sevis. Bet šī sajūta dvēselei ir tikpat vajadzīga kā pretējā, par varēšanu-būt pilnīgi-pašam sevī. Abās šajās sajūtās ir tai nepieciešamais svārsta vēziens veselīgai dzīvei. Pamatā ņemot, nomods un miegs ir tikai šī svārsta vēziena ekstrēmākās izpausmes. Nomodā dvēsele ir sevī, dzīvo pati savu dzīvi; miegā tā pazaudējas vispārējā pasaules-izjūtā, tātad zināmā mērā ir atraisījies pati no sevis. – Abi dvēseles svārsta galējie stāvokļi parādās dažādos citos iekšējo pārdzīvojumu stāvokļos. Un dzīvošana domās ir dvēseles atraisīšanās pašai no sevis, kā jušana, sajūtas, afektu dzīve, utt. ir būšana-pašam-sevī.

Tā skatoties, domāšana sniedz dvēselei mierinājumu, kas tai ir nepieciešams attiecībā pret sajūtu, ka tā ir pasaules pamesta. Var attaisnotā veidā nonākt pie sajūtas: kas gan es esmu pasaules vispārējo norišu straumē ar savām jūtām, savām vēlmēm un gribēšanām, kam nozīme faktiski ir tikai man? Tikko ir patiešām izjūsta dzīve domāšanā, šai sajūtai tūdaļ stājas pretī otra: domāšana, kas ir saistīta ar šīm pasaules norisēm, pieņem tevi ar visu tavu dvēseli;

tu dzīvo šajās norisēs, kad tu domājoši ļauj caur sevi plūst savai būtībai. Tad var sajusties pasaules pieņemts, attaisnoti būt tajā. No šāda dvēseles noskaņojuma tad seko stiprinājums, kuru tā sajūt tā, it kā tas ieplūstu dvēselē no pašām pasaules varām pēc to viedajiem likumiem.

No šīs sajūtas tad vairs nav tālu līdz solim, pēc kura dvēsele saka: ne tikai es domāju, bet arī manī domā; manī runā topošā pasaule; mana dvēsele ir tikai arēna, kurā kā doma dzīvo pasaule.

Šo sajūtu viena vai otra filozofija var noraidīt. Ar visdažādākajiem pamatojumiem var šķietami pavisam droši izskaidrot, ka tikko izteiktā doma par “pasaules domāšanu cilvēka dvēselē” ir pilnīgi aplama. Tur pretī ir jāatzīst, ka šī doma ir tāda, kas tiek izstrādāta iekšējos pārdzīvojumos. Tikai tas, kurš to ir šādi izstrādājis, pilnībā saprot tās derīgumu un zina, ka nekādi “atspēkojumi” nevar satricināt tās derīgumu. Kurš to ir izstrādājis, tas tieši redz ļoti skaidri, cik patiesībā ir vērti daudzi “atspēkojumi” un “pierādījumi”. Tie reizēm šķiet tiešām nekļūdīgi, kamēr vien par to satura pierādījuma spēku vēl pastāv maldīgi priekšstati. Tad ir grūti saprasties ar cilvēkiem, kuri šādus “pierādījumus” uzskata par noteicošiem. Viņiem ir jātic citu maldiem, jo viņi vēl nav paveikuši to iekšējo darbu, kas viņus novestu līdz tā atzišanai, kas viņiem pagaidām šķiet maldīgs vai varbūt pat muļķīgs.

Tiem, kas vēlas atrast ceļu gara zinātnē, meditācijas ir tikpat noderīgas, kā tikko par domāšanu pateiktais. Tādam cilvēkam taču galvenais ir, kā savu dvēseli novest stāvoklī, kas tai atvērtu pieeju garīgajai pasaulei. Šī pieeja var palikt slēgta visattapīgākajam domātājam, vispilnīgākajam zinātniskumam, ja dvēsele neko nesniedz pretī garīgajiem faktiem vai ziņojumiem, kas grib tajā ienākt. – Tā var būt laba sagatavošanās garīgās izziņas aptveršanai, ja ir biežāk izjūsts, kāds stiprinājums ir ietverts dvēseles noskaņojumā: «Domājot es sajūtos vienots ar pasaules norises straumi.» – Tajā daudz mazāk svarīga ir šīs domas abstraktā izziņas vērtība, bet daudz vairāk tas, lai dvēselē bieži būtu izjusta tā spēcinošā iedarbība, kādu piedzīvo, kad šāda doma spēkpilni plūst cauri iekšējai dzīvei, kad tā izplatās dvēseles dzīvē kā garīgs dzīves gaiss. Runa nav par tā izzināšanu, kas ir ietverts šādā domā, bet gan par *pārdzīvošanu*, *izjušanu*. Tā tiek atzīta, ja ir kaut *reizi* bijusi dvēselē ar pietiekamu pārliecības spēku; ja grib, lai tā briedinātu augļus garīgās pasaules sapratnei, tās būtībām un faktiem, tad pēc tam, kad tā ir saprasta, tai ir vienmēr atkal jātieks atdzīvinātai dvēselē. Dvēselei vienmēr atkal ir pilnībā jāpiepildās ar to, jāļauj tur būt tikai tai, izslēdzot visas pārējās domas, sajūtas, atmiņas, utt. – Šāda atkārtota koncentrēšanās uz vienu pilnībā cauraustu domu dvēselē savēl kopā tos spēkus, kuri parastajā dzīvē zināmā mērā ir izkaisīti; tā pastiprina tos pati sevī. Šie apvienotie spēki kļūst par uztveres orgāniem garīgajai pasaulei un tās patiesībām.

Pēc norādītā var atpazīt pareizo meditācijas norisi. Vispirms izstrādājas līdz kādai domai, kuru var atzīt ar līdzekļiem, kurus sniedz parastā dzīve un izziņa. Tad atkārtoti iedziļinās šajā domā, savienojas ar to. – Te kā piemērs tika izvēlēta viena doma, kas ir ņemta no pašas domāšanas dabas. Tā tika izvēlēta kā piemērs, jo tā ir īpaši auglīga meditācijai. Taču šeit attiecībā uz meditāciju pateiktais ir spēkā katrai domai, kas ir iegūta aprakstītajā veidā. – Tikai meditējošajam ir īpaši auglīgi, ja viņš pazīst to dvēseles noskaņojumu, kas izriet no iepriekš ieskicētā dvēseles dzīves svārsta vēziena. Tas ir drošākais veids, kā iegūt sajūtu, ka meditācijā viņu tieši ir skārusi garīgā pasaule.

Un šī sajūta ir meditācijas veselīgais rezultāts. – Šai sajūtai būtu jāizstaro savs spēks uz visu pārējo nomoda dienas dzīves saturu. Bet ne jau tā, ka nemitīgi acu priekšā ir meditācijas noskaņojuma iespaids, bet gan tādā veidā, ka vienmēr var sacīt, ka visā dzīvē no meditācijas pārdzīvojuma ieplūst stiprinājums. Ja meditācijas noskaņojums visu laiku saglabājas kā iespaids dienas dzīvē, tad tas burtiski izlej pār to kaut ko tādu, kas traucē šīs dzīves dabiskuma, nepiespiestībai. Tad arī meditācijas laikā tas nekļūst pietiekami spēcīgs un nevar būt pietiekami tīrs. Īstos augļus meditācija nobriedina tieši ar to, ka ar savu noskaņojumu izraujas no pārējās dzīves. Tā arī iedarbojas uz dzīvi vislabāk, ja tiek izjauta kā kaut kas īpašs, kaut kas izcelts no dzīves.

II

PAR GARĪGĀS PASAULES ATZĪŠANU

Ieskats garīgās zinātnes rezultātos tiek padarīts vieglāks, ja parastajā dvēseles dzīvē uzmanīgi apskata to, kas dod jēdzienus, kurus var paplašināt un pārveidot tā, lai tie pamazām tuvotos garīgās pasaules norisēm un būtņēm. Ja pacietīgi neizvēlas šo ceļu, tad viegli rodas kārdinājums iedomāties garīgo pasauli pārāk līdzīgu fiziskajai jeb jutekliskajai. Patiešām, bez šī ceļa cilvēks nevarēs sasniegt pat to, lai izveidotu pietiekami trāpīgu priekšstatu par garīgo kā tādu un par tā attiecībām ar cilvēku.

Garīgie notikumi un būtības nonāk līdz cilvēkam, ja viņš ir sagatavojis savu dvēseli to uztverei. Veids, kā tie atklājas cilvēkam, ir pilnīgi atšķirīgs no fizisko faktu un būtības parādīšanās. Bet, var iegūt priekšstatu par šo pavisam cita veida parādīšanos, ja dvēseles priekšā nostāda atcerēšanās norisi.

Cilvēks pirms ilgāka vai nesenāka laika ir kaut ko pārdzīvojis. Kādā noteiktā acumirkli – tāda vai cita iemesla dēļ – tas atkal uznirst no dvēselisko pārdzīvojumu dzīlēm. Tad zina, ka tā uznirušais atbilst kādam pārdzīvojumam; un šo pārdzīvojumu attiecina uz to. Bet atcerēšanās mirkli no paša pārdzīvojuma nav nekā cita kā tikai atmiņu aina. – Tad iedomājieties dvēselē uznirstam tāda veida ainu, līdzīgu atmiņu ainai, tomēr tādu, ka tā nenāk no kaut kā iepriekš pārdzīvota, bet gan izpauž kaut ko dvēselei svešu. Līdz ar to ir izveidots priekšstats, kā iesākumā dvēselē parādās garīgā pasaule, kad dvēsele ir tam pietiekami sagatavota.

Tādēļ ka tas notiek tā, tam, kurš nav pietiekami zinošs garīgās pasaules attiecībās, arvien rodas iebildums, ka “iedomātie” garīgie pārdzīvojumi esot nekas cits, kā vairāk vai mazāk neskaidras atmiņu ainas, kuras dvēsele tikai neatceras kā tādas un tādēļ var noturēt par garīgās pasaules atklāsmēm. To nekādā ziņā nevar noliegt, ka ilūziju atšķiršana no realitātes šajā jomā ir grūta. Dadzi cilvēki, ka tic, ka viņiem ir uztveres no pārjutekliskās pasaules, nodarbojas tikai ar savām atmiņu ainām, kuras tikai neatceras kā tādas. Lai šeit skatītu skaidri, ir jābūt apguvušam daudzas lietas, kas var kļūt par ilūziju avotu. Piemēram, cilvēks varbūt ir kaut ko tikai garāmejoši redzējis, tik pavirši, ka iespaids nemaz nav nonācis līdz apziņai; un vēlāk – varbūt pat pavisam izmainīti – tas var parādīties kā dzīvīga aina. Bet tiks apgalvots, ka nekas tāds nekad nav piedzīvots, ka tā esot īsta iedvesma.

Šis un daudzi citi aspekti ļauj apjēgt, kāpēc pārjutekliskā skatījuma izteikumi šķiet ļoti apšaubāmi tiem, kuri nav labi pazīstami ar garāzinātnes savdabību. – Kurš rūpīgi ievēro visu, kas par garīgā skatījuma izveidošanu ir teikts manā rakstā “Kā sasniedz augstāko pasaulu atziņas?”, tam drīz radīsies iespēja atšķirt ilūzijas no patiesības šajā jomā.

Attiecībā uz šo vēl ir jāpasaka arī sekojošais. Garīgie pārdzīvojumi sākotnēji tomēr parādās kā tēli, ainas. Tie paceļas no dzīlēm tam sagatavotā dvēselē kā ainas, tēli. Svarīgais ir iemantot pareizās attiecības pret šiem tēliem. Tie iegūst vērtību pārjutekliskai uztverei tikai tad, ja ar visu to veidu, kā tie parādās, netiek uztverti kā paši par sevi. Tikko tie tiek pieņemti tā, vērtība tiem nav lielāka kā parastiem sapņiem. Tiem ir jāpiesakās kā burtiem, kuri parādās. Jāskatās nevis uz šo burtu formu, bet gan jālasa šajos burtos tas, kas ar tiem tiek izteikts. Kā kaut kas uzrakstīts neprasa aprakstīt burtu formas, tā ainas, kas veido pārjutekliskā redzējuma saturu,

neprasa tos uztvert kā tādus; bet gan tie paši caur sevi rada nepieciešamību, neskatīties uz to tēlainību, bet pievērst dvēseli tam, kas caur tiem izpaužas kā pārjutekliska norise vai būtība.

Tikpat maz, kā kāds var iebilst, ka vēstule, no kuras viņš uzzina kaut ko iepriekš pilnīgi nezināmu, taču sastāvot no sen zināmajiem burtiem, tikpat maz attiecībā uz pārjutekliskās apziņas tēliem var sacīt, ka tie taču satur tikai to, kas ir aizgūts no parastās dzīves. – Tas līdz zināmi pakāpei protams ir pareizi. Taču patiesajai pārjutekliskajai apziņai svarīgi nav tas, kas tur aizgūts no parastās dzīves, bet gan tas, kas šajos tēlos izpaužas.

Vispirms gan dvēseli ir jāsagatavo skatīt šādus tēlus garīgajā skata laukā; turklāt tai arī rūpīgi jāizveido sajūta, neapstāties pie šiem tēliem, bet gan pareizajā veidā tos attiecināt uz pārjuteklisko pasauli. Var droši sacīt, ka pie patiesa pārjutekliskā skatījuma pieder ne tikai spējas ieraudzīt tēlu pasauli sevī, bet arī vēl otras spējas, kuras var salīdzināt ar lasīšanu jutekliskajā pasaulē.

Pārjutekliskā pasaule iesākumā ir jāztēlojas kā kaut ko pilnīgi ārpus parastās apziņas esošu. Šai apziņai nav nekā, ar ko piekļūt šai pasaulei. Ar meditācijā pastiprinātiem dvēseliskās dzīves spēkiem iesākumā tiek radīta dvēseles saskaršanās ar pārjuteklisko pasauli. Līdz ar to no dvēseliskās dzīves plūdiem uznirst raksturotie tēli, ainas. Kā tādi tie ir kā tablo, ko faktiski dvēsele pati ir noaudusi. Proti, tas tiek noausts no spēkiem, kurus dvēsele ir iemantojusi jutekliskajā pasaulē. Kā tēlu saaudums tas patiešām nesatur neko citu, kā tikai ar atmiņām salīdzināmo. – Jo vairāk to padara skaidru gaišredzīgās apziņas izpratnei, jo labāk. Tad cilvēks neļausies nekādām ilūzijām par tēlaino dabu. Un tādejādi arī tiks izveidota pareizā sajūta, kādā veidā šie tēli ir attiecināmi uz pārjuteklisko pasauli. Tad caur šiem tēliem mācās lasīt pārjutekliskajā pasaulē. – Ar iespaidiem jutekliskajā pasaulē šīs pasaules būtņem un norisēm dabiski stāv daudz tuvāk, nekā ar pārjutekliski skatītajiem tēliem pārjutekliskajai pasaulei. Varētu pat teikt, ka šie tēli iesākumā ir kā priekšskars, kuru dvēsele aizvelk priekš pārjutekliskajai pasaulei, kad sajūt tās pieskārienu.

Svarīgi ir, lai cilvēks pakāpeniski iejustos pārjuteklisko lietu piedzīvošanas veidā. No piedzīvošanas pamazām un palēnām izriet lietišķs skaidrojums, pareizā lasīšana. Nozīmīgākos pārjutekliskajos pārdzīvojumos caur skatīto pašu izrietēs, ka tur nav darīšana ne ar kādiem atmiņu tēliem no parastajiem pārdzīvojumiem. Tomēr tādi, kuri ir ieguvuši pārlicību par tādām pārjutekliskām atziņām, vai vismaz domā, ka ir ieguvuši, apgalvo daudz nekonsekventu lietu šajā laukā. Cik daudzi cilvēki tomēr zināmus tēlus, kas parādās viņu dvēselē, attiecina uz agrāko šīs zemes esamības pārdzīvojumiem, ja viņi ir pārlicināti par atkārtotām šīs zemes dzīvēm. Vajadzētu vienmēr būt aizdomu pilnam, kad šādi tēli šķietami norāda uz šādām iepriekšējām šīs zemes dzīvēm, ja tie vienā vai otrā ziņā šķiet līdzīgi tagadējiem, vai arī parādās tā, ka tagadējos var pamatoti šķietami viegli apjēgt no šķietami agrākajiem. Kad patiesā pārjutekliskā pārdzīvojumā parādās patiess iespaids no iepriekšējās šīs zemes dzīves, tad parasti izrādās, ka šī vai šīs agrākās dzīves bija tādas, kā ne ar kādu tagadējās izdomāšanu, ne ar kādām vēlmēm un centieniem par to, tā nekad nevarētu būt bijusi ne veidota, ne izdomāta. Piemēram, kādā tagadējās dzīves acumirklī saņem iespaidu no savas iepriekšējās šīs zemes esamības, kurā ir pilnīgi neiespējami iemanot spējas vai ko tamlīdzīgu, kas ir piemitušas tajā dzīvē. Maz ticams, ka šādos nozīmīgos garīgos pārdzīvojumos iestātos tēli, kas varētu būt atmiņas no parastās dzīves, šie tēli parasti ir tādi, kas kā parasti pārdzīvojumi nemaz nevarētu būt bijuši. – Īstiem iespaidiem no pilnīgi

pārjutekliskām pasaulēm tā tas ir vēl augstākā pakāpē. Tā, piemēram, bieži nav nekādas iespējas parastajā dzīvē izveidot tēlus, kuri attiektos uz esamību starp šīs dzīves dzīvēm, tātad par dzīvi starp pēdējo cilvēka nāvi iepriekšējā dzīvē un piedzimšanu tagadējā. Tur var pieredzēt, ka garīgajā dzīvē pret cilvēkiem un lietām ir attīstītas noslieces, kas ir pilnīgā pretrunā ar to, kādas atbilstošas noslieces attīsta šīs dzīves dzīvē. Var uzzināt, ka šīs dzīves dzīvē bieži cilvēks ir spiests ar mīlestību nodarboties ar to, ko iepriekšējā garīgajā dzīvē (starp nāvi un piedzimšanu) viņš ir atraidījis, no kā ir izvairījies. Visam, kas kā atmiņas par šo lietu varētu uznirt no parastajiem pārdzīvojumiem, būtu jābūt citādākam, nekā ir tas iespaids, kuru saņem ar īstu uztveri no garīgās pasaules.

Tam, kas nepārzina garazinātņi, iebildumi gan būs vēl arī tad, ja viss būs tā, kā tikko tika attēlots. Tāds varēs teikt: labi, tev ļoti patīk kāda lieta. Cilvēka daba ir komplicēta. Katrai nosliecei ir piejaukta arī slepena nepatika. Tā attiecībā un doto lietu uznirst kādā īpašā acumirkli. Tu to uzskati par kādu pirmsdzimšanas pārdzīvojumu, kamēr to varbūt varētu pilnīgi dabiski izskaidrot no neapzināta dvēselisko faktu stāvokļa. – Pret šādu iebildumu vispār nav nekas cits sakāms, ka daudzos gadījumos tas noteikti tā var tiešām būt. Pārjutekliskās apziņas atziņas nav neapstrīdami iegūstamas vieglā veidā. Bet cik patiesi ir tas, ka kāds “iedomāts” gara pētnieks var maldīties un kādu neapzinātu faktu attiecināt uz pirmsdzimšanas garīgās dzīves pārdzīvojumu, tikpat patiesi ir arī, ka garazinātņiskā skološanās ved uz tādu pašizziņu, kas aptver arī zemapzināto dvēseles veidojumu un arī šajā ziņā var atbrīvot no ilūzijām. Bet te netiek apgalvots nekas cits, kā tikai, ka patiesas ir tikai tādas pārjutekliskās atziņas, kas izziņas darbībā to, kas nāk no pārjutekliskajām pasaulēm, spēj atšķirt no tā, ko ir izveidojuši tikai cilvēka paša priekšstati. Bet šīs atšķiršanas spējas iedzīvojoties pārjutekliskajās pasaulēs tiek apgūtas tā, ka šajā laukā uztveri no iedomas var atšķirt tikpat droši, kā maņu pasaulē karstu dzelzi, kad tai pieskaras ar pirkstu, var atšķirt no tikai iedomāti karstas dzelzs.

III

PAR CILVĒKA ĒTERISKO ĶERMENI UN PAR ELEMENTĀRO PASAULI

Pārjutekliskas gara pasaules atzīšanu un tās izziņu cilvēks iemanto, pārvarot zināmus šķēršļus, kādi iesākumā pastāv dvēselē pret šo atzīšanu. Grūtības, kas te rodas, balstās tajā, ka šie šķēršļi gan darbojas dvēselisko pārdzīvojumu krājumā, bet parastajā dzīvē kā tādi tie nenonāk līdz apziņai. Cilvēka dvēselē pastāv daudz dzīvīga, par ko dvēsele pati iesākumā nezina, par ko tai zināšanas vispirms vēl ir pakāpeniski jāiemanto, gluži līdzīgi kā par ārējās pasaules būtņem un norisēm.

Garīgā pasaule dvēselei, pirms tā to ir iepazinusi, ir kaut kas pilnīgi svešs, kaut kas, kam savās īpašībās nav nekā no tā, ko dvēsele var pieredzēt savos pārdzīvojumos jutekliskajā pasaulē. Tā nu notiek, ka dvēseli varētu nostādīt garīgās pasaules priekšā un tā redzētu tajā pilnīgu "neko". Dvēsele varētu justies, kā ieskatoties bezgalīgā, tukšā, tuksnesīgā bezdibenī. – Šāda sajūta iesākumā patiešām eksistē neapzinātajās dvēseles dzīvē. Dvēselē ir šī sajūta, kas ir radniecīga biklumam, bailēm; tā dzīvo ar šo sajūtu par to neko nezinot. Bet dvēseles dzīvei noteicošs nav tikai tas, par ko tā zina, bet arī tas, kas tajā pašai nezinot patiešām eksistē. – Kad nu dvēsele no savas domāšanas jomas meklē «atspēkošanas iemeslus», «pierādījumus» pret garīgo pasauli, tad tos neatrod, ne jau tādēļ, ka šie «iemesli» piespiestu paši ar savu vērtību, bet gan tādēļ, ka dvēsele meklē sava veida apdullumu pret attēloto sajūtu. Tā kļūst par garīgās pasaules vai tās izzināšanas iespēju noliedzēju ne jau tādēļ, ka tās «neesamību» var «pierādīt», bet gan tādēļ, ka dvēsele grib pildīties ar domām, kas aizbur prom «biklumu no gara pasaules». Atbrīvošanās no šīm ilgām pēc kāda materiālistiska apdullināšanās līdzekļa pret «biklumu no gara pasaules» var iestāties tikai tad, ja pārskata visu šeit attēloto dvēseles dzīves faktisko stāvokli. «Materiālisms kā dvēselisks baiļu fenomēns» ir svarīga dvēseles zinātnes nodaļa.

Šīs «bailes no garīgā» kļūst apjēdzamas, kad cilvēks ir aizcīnījies līdz patiesības atzīšanai, ka maņu pasaules norises un būtne ir pārjuteklisko, garīgo norišu un būtņu ārējā izpausme. Šī apjēga iestājas jau tad, kad izprot, ka ķermenis, kurš no cilvēka ir uztverams jutekliski un ar kuru vienīgo nodarbojas ārējā zinātne, ir izpausme smalkam, pārjutekliskām (ēteriskam) ķermenim, kurš kā mākonis ietver juteklisko (jeb fizisko) ķermeni kā blīvāku kodolu. Šis ēteriskais ķermenis ir cilvēka būtības otrā daļa. Tajā ir ietverts fiziskā ķermeņa dzīvības pamats. Bet attiecībā uz šo ēterisko ķermeni cilvēks nav nodalīts no ārpassaules tādā pašā pakāpē', kā savā fiziskajā ķermenī ir nodalīts no fiziskās ārpassaules. Kad attiecībā uz ēterisko ķermeni tiek runāts par ārpassauli, tad ar to nav domāta fiziskā ārpassaule, kas tiek uztverta ar maņām, bet gan garīgā apkārtējā pasaule, kura attiecībā pret fizisko pasauli ir pārjutekliska tāpat, kā cilvēka ēteriskais ķermenis attiecībā pret savu fizisko ķermeni. Cilvēks kā ēteriska būtne dzīvo ēteriskā (elementārajā) pasaulē.

Kad tas, ko cilvēks nemitīgi piedzīvo, bet, par ko neko nezina parastajos pārdzīvojumos, proti, ka viņš kā ēteriska būtne atrodas elementārajā pasaulē – kad šis fakts kļūst apzināts, tad šī apziņa ir pavisam citādāka nekā parastie pārdzīvojumi. Šī apziņa iestājas pārjutekliskajai izziņai. Tā tad zina, kas dzīvē nemitīgi ir klātesošs, bet slēpjas no parastās apziņas.

Parastajā apziņā cilvēks par sevi saka “es”, norādot uz būtni, kas sevi pasniedz viņa fiziskajā ķermenī. Maņu pasaulē viņa veselīga dvēseliskā dzīve balstās tajā, ka cilvēks atzīst sevi kā no pārējās pasaules nodalītu būtni. Šī veselīgā dvēseliskā dzīve tiktu salauzta, ja cilvēks sāktu kaut kādas ār pasaules norises vai būtnes apzīmēt kā piederīgas savam “Es”. – Ciktāl cilvēks izjūt sevi kā ēterisku būtni elementārajā pasaulē, tas ir citādi. Tur paša (Es-)būtne saplūst ar zināmām apkārtnes norisēm un būtnēm. Ēteriskajai cilvēka būtībai ir jāatrodas arī tajā, kas nepieder tās iekšējai būtībai tādā veidā, kā tā ir ieradusi saskatīt šo savu “iekšējo būtni” maņu pasaulē. Elementārajā pasaulē pastāv spēki, norises un būtnes, pie kurām, kaut arī tās savā ziņā ir “ār pasaule”, tomēr ir jāvērsas tā, it kā tās piederētu pie pašam sava “Es”. Cilvēks kā ēteriska būtne ir ieausts elementārās pasaules būtībā. Fiziski-jutekliskajā pasaulē ir savas domas; ar tām ir kopā tā, ka tās var uzskatīt par piederīgu daļu savam “Es”. Ēteriskajā cilvēkbūtnē “iekšējā” iedarbojas tik intīmi kā domas maņu pasaulē spēki, norises, utt., kas neizturas tā, kā domas, bet gan ir kā būtnes, kas arī dzīvo dvēselē. Tādēļ pārjutekliskajai izziņai ir nepieciešams lielāks iekšējais spēks, nekā tas, kas ir dvēselei, lai tā varētu apliecināt sevi kā patstāvīgu attiecībā pret savām domām. Un sagatavošanās patiesai gara-skatīšanai būtiskajā ir arī tajā, lai iekšēji stiprinātu, spēcīnātu dvēseli tiktāl, lai tā ne tikai spētu izjust sevi kā patstāvīgu būtni, kad tajā ir domas, bet arī tad, kad tās apziņas laukā kā daļa no paša būtības parādās elementārās pasaules spēki un būtnes.

Tas dvēseles spēks, ar kuru tā saglabā sevi kā elementārās pasaules būtni, pastāv cilvēka parastajā dzīvē. Dvēsele iesākumā neko nezina par šo spēku, bet tas tai piemīt. Lai dvēsele par to arī zinātu, tai vispirms ir tam jābruņojas. Tādēļ tai ir jāapgūst tas iekšējais dvēseles spēks, kas tiek iemantots gatavojoties gara-skatīšanai. Kamēr cilvēks nespēj izlemt apgūt šo iekšējo dvēseles spēku, viņam ir saprotamas bailes no savas garīgās apkārtējās pasaules atzīšanas, un viņš ķeras – neapzināti – pie ilūzijas, ka šāda garīgā pasaule nepastāv, vai nav izzināma. Šī ilūzija viņam palīdz tikt pāri instinktīvajām bailēm no savas būtības (Es) saaugšanas vai saplūšanas ar ārējās garīgās pasaules būtību.

Kurš izprot attēloto faktu stāvokli, tas nonāk līdz ēteriskās cilvēkbūtnes “aiz” fiziski-jutekliskā cilvēka atzīšanai, un pārjutekliskas ēteriskās (elementārās) pasaules aiz fiziski uztveramās atzīšanai.

Elementārajā pasaulē gaišredzīgā apziņa atrod būtības, kurām līdz zināmai pakāpei piemīt patstāvība, tāpat kā fiziskā apziņa maņu pasaulē atrod domas, kuras ir nepastāvīgas un nebūtiskas. – Iedzīvošanās elementārajā pasaulē tad noved pie tā, lai saskatītu daļēji patstāvīgās būtības lielākā kopsakarībā. Tas ir it kā vispirms apskatot fiziskā cilvēka ķermeņa daļas to daļējā patstāvībā, un tad saprotot, ka tās pastāv kā daļas kopējā ķermenī, tā pārjutekliskajai apziņai atsevišķās elementārās pasaules būtnes apvienojas lielākā kopējā ķermenī, kas tad turpmākajā pārjuteklisko pārdzīvojumu gaitā tiek aptverts kā Zemes elementārais (pārjutekliskais) dzīvības ķermenis. Šajā Zemes dzīvības ķermenī ēteriskā cilvēkbūtne tad izjūt pati sevi kā daļu no tā.

Šī došanās uz priekšu gara-skatīšanā ir iedzīvošanās elementārās pasaules būtībā. Šo pasauli atdzīvina visdaudzveidīgāko veidu būtības. Ja grib šo būtisko spēku rīcību izpaust, tad to var tikai tā, ka to daudzveidīgās savdabības attēlo bildēs, tēlos. Tur ir būtnes, kas atklājas radniecīgas visam, kas laužas uz ilgstošumu, uz izturību, uz smagumu. Tās var apzīmēt kā Zemes dvēseles. (Un, ja kāds sevi nedomā par pārlietu gudru un nebaidās no tēla, kuram

domājams tikai norādīt uz realitāti, nevis būt pašam par realitāti, var runāt par «rūķiem».) Tur atrodas būtnes, kuras to veidojuma dēļ var apzīmēt kā gaisa, ūdens, uguns dvēseles.

Bet tad tur parādās arī citas būtnes. Tās gan parādās tā, ka šķiet esam elementārās (ēteriskās) būtnes, tomēr var pamanīt, ka viņu ēteriskajā būtībā slēpjas kaut kas, kas ir augstāks nekā elementārās pasaules būtība. Tad mācās saprast, ka patiesajai šo būtņu esamībai ar to pārjuteklisko izziņas pakāpi, kas ir pietiekama tikai elementārajai pasaulei, var piekļūt tikpat maz, kā patiesajai cilvēka būtībai var piekļūt ar pliku fizisko apziņu.

Iepriekš nosauktās būtnes, kuras tēlaini varēja saukt par zemes, ūdens, gaisa, uguns dvēselēm, savā darbībā ir zināmās attiecībās Zemes elementārā dzīvības ķermeņa ietvaros. Tām tajā ir savi uzdevumi. Raksturotās augstākā veida būtnes veic darbību, kas sniedzas pāri Zemes robežām. Kad tās iepazīst labāk pārjutekliskos pārdzīvojumos, tad arī ar savu apziņu garīgi tiek izvests ārpus Zemes sfērai. Tad skata, kā šī Zemes sfēra ir izveidojusies no kādas citas, un kā tā sevī attīsta garīgus dīglus, no kuriem nākotnē var rasties nākamā sfēra, zināmā mērā «jauna Zeme». Manā «Slepenzinātnē» ir pateikts, kādēļ to, no kā Zeme ir izveidojusies, var apzīmēt kā seno «Mēness planētu», un kādēļ pasauli, uz kuru Zeme tieksies nākotnē, var pazīmēt kā «Jupiteru». Būtiskais ir, ka «senajā Mēnesī» saskata sen pagājušu pasauli, no kuras caur pārveidošanos ir izveidojusies Zemes pasaule, un ka garīgā nozīmē kā «Jupiteru» iedomājas nākotnes pasauli, uz kuru tiecas Zeme.

IEPRIEKŠMINĒTĀ KOPSAVILKUMS

Fiziskā cilvēka pamatā ir smalka ēteriskā cilvēkbūtne. Tā dzīvo elementārajā pasaulē, kā fiziskais cilvēks dzīvo fiziskajā pasaulē. Elementārā ār pasaule savienojas kopā pārjutekliskā Zemes dzīvības ķermenī. Tas ir radies kā kādas senas pasaules (Mēness pasaules) pārveidojusies būtne un ir sagatavošanās stāvoklis nākotnes pasaulei (Jupitera pasaulei). Shematiski no iepriekšminētā cilvēku var apskatīt šādi:

I. Fizisko ķermeni fiziski-jutekliskā apkārtējā pasaulē. Caur to cilvēks atzīst sevi kā patstāvīgu būtni (Es).

II. Smalko (ēterisko) ķermeni elementārajā pasaulē. Caur to cilvēks atzīst sevi kā daļu no Zemes dzīvības ķermeņa un līdz ar to netieši kā daļu no trīs viens otram sekojošiem planetārajiem stāvokļiem.

Būtiskais ir

IV

PAR ATKĀRTOTĀM ZEMES DZĪVĒM UN PAR KARMU – PAR CILVĒKA ASTRĀLO ĶERMENI UN PAR GARĪGO PASAULI – PAR ARIMĀNISKAJĀM BŪTNĒM

Atzīšana, ka dvēseliskajā dzīvē valda kaut kas tāds, kas dvēseles apziņai ir tāda pati ār pasaule, kā tā saucamā ār pasaule parastajā nozīmē, dvēselei ir īpaši grūta. Tā pretojas – neapzināti, jo šis faktu stāvoklis šķiet apdraudam viņas pašas esamību. Tā instinktīvi novērš savu garīgo skatienu no šiem faktiem. Ka jaunākā zinātne teorētiski šo lietu kā tādu atzīst, tā vēl nav pilnīga šī fakta izjušana ar visām tās iekšējas aptveršanas konsekvencēm un cauraušanos ar to. Ja apziņa spēj nonākt līdz tam, lai dzīvīgi izjustu šo faktu, tad tā dvēseles kodolā iepazīst tādu iekšēju kodolu, kurš ir patstāvīgi būtisks attiecībā pret visu, kas var attīstīties apzinātās dvēseliskās dzīves jomā laikā starp piedzimšanu un nāvi. Apziņa savās dzīlēs iepazīst būtni, par kuru ir jājūtas kā tās radītai. Un kā tās radītu ir jāsaņū arī viss ķermenis ar visiem tā spēkiem un īpašībām, kas ir šīs apziņas nesējs. Dvēsele, sekojot šādam pārdzīvojumam, mācās sajūst sevī nobriestam sevī esošu garīgu būtību, kas nav pakļauta apzinātās dzīves ietekmēm. Dvēsele sāk izjust, kā šī iekšējā būtība dzīves laikā starp piedzimšanu un nāvi kļūst arvien spēkpilnāka, bet arī patstāvīgāka. Tā mācās saprast, ka šī būtība dzīves laikā starp piedzimšanu un nāvi ar visiem pārējiem pārdzīvojumiem ir saistīta tā, kā sēkla, kas attīstās augā ir saistīta ar visu augu, kurā tā attīstās. Tikai auga sēkla ir fiziska būtne, bet dvēseles dīgļis ir garīgs. – Sekošana šādiem pārdzīvojumiem noved pie tā, ka tiek atzīta doma par cilvēka atkārtotām šīs zemes dzīvē. Dvēsele var savā, no viņas līdz zināmai pakāpei neatkarīgajā būtības kodolā, izjust dīgli jaunai cilvēka dzīvei, kurā šis dīgļis pārnesīs tagadējās dzīves augļus, kad tas garīgajā pasaulē pēc nāves būs tīri garīgā veidā pieredzējis tos dzīves nosacījumus, kas nebija iespējami, kad viņu starp piedzimšanu un nāvi ietvēra fizisks šīs zemes ķermenis. No šīs domas tad kā nepieciešamas sekas izriet otra, ka tagadējā maņu dzīve starp piedzimšanu un nāvi ir rezultāts citai sen pagājušai Zemes dzīvei, kurā dvēsele bija attīstījusi sevī dīgli, kurš tad pēc nāves ir turpinājis dzīvot tīri garīgā pasaulē, kamēr nobrieda caur piedzimšanu doties jaunā šīs zemes dzīvē, kā auga sēklā kļūst atkal par augu pēc tam, kad atraisās no vecā auga, kurā ir izveidojusies, un kādu laiku ir pabijusi citos dzīves nosacījumos.

Pārjutekliskā apziņa caur atbilstošu dvēseles sagatavošanos mācās ienirt norisē, kura jēga ir tajā, lai vienā cilvēka dzīvē zināmā veidā izveidotu patstāvīgu dīgli, kurš šīs dzīves augļus tad pārnesīs nākamajā šīs zemes dzīvē. – Tēlaini, būtiski, it kā gribētu atklāties kā patstāvīga būtne, no dvēseles straumēm uznirst otra patība, kas būtnei, ko iepriekš uzskatīja par savu patību, šķiet kā patstāvīgi augstākstāvoša. Tā uzvedas kā šīs patības inspirētāja. Cilvēks kā šī pēdējā patība saplūst kopā ar inspirējošo, augstākstāvošo.

Ko pārjutekliskā apziņa tā izprot kā faktu stāvokli, tajā parastā apziņa dzīvo to nezinot. Atkal ir nepieciešama dvēseles spēcīgāšana, lai noturētos tagad ne tikai attiecībā pret garīgu ār pasauli, ar kuru sakūst, bet arī attiecībā pret garīgu būtību, kas augstākā nozīmē esi tu pats, un kas tomēr ir ārpus tā, ko maņu pasaulē *ir nepieciešams* sajūst kā sevi pašu. (Veids, kā šī otra patība tēlaini, būtiski paceļas no dvēseles straumēm dažādām cilvēku individualitātēm,

ir ļoti atšķirīgs. Savās skatuviskajās dvēseles gleznās «Iesvētīšanas vārti», «Dvēseles pārbaudīšana», «Sliedšņa sargs» un «Dvēseles pamošanās» es mēģināju attēlot, kā dažādas cilvēku individualitātes izstrādājas līdz šīs «otras patības» izjušanai.)

Kaut arī dvēsele ar parasto apziņu neko nezina par inspirāciju caur tās «otro patību», tomēr dvēseles dziļumos šī inspirācija pastāv. Tikai šī inspirācija nepastāv vārdos vai iekšējos vārdos, tā *darbojas caur darbiem*, caur procesiem, caur norisēm. Šī «otra patība» ir tā, kas aizved dvēseli pie tās dzīves likteņa detaļām, un kura izsauc tajā spējas, noslieces, dotības, utt. – Šī «otra patība» dzīvo cilvēka dzīves likteņa kopumā. Tā iet līdzās patībai, kam starp piedzimšanu un nāvi ir savi nosacījumi, un veido cilvēka dzīvi ar visu, kas tajā ieaugas iepriecinoši, pacilājoši, sāpīgi. Pārjutekliskā apziņa, savijoties ar šo «otro patību», mēģina pateikt «Es» dzīves liktenīgajam kopumam tāpat, kā fiziskais cilvēks pats sev saka «Es». Tas, ko austrumzemju valodā apzīmē ar vārdu «karma»: tā ieskicētajā veidā saaug kopā ar «otro patību», ar «garīgo Es-būtni». Kāda cilvēka dzīves gaita parādās kā viņa paša ilgstošās būtības inspirēta, kas ved tālāk no dzīves uz dzīvi; un inspirācija seko tā, ka nākamās šīs dzīves esamības dzīves liktenis izriet kā sekas no iepriekšējās šīs dzīves dzīves.

Tā cilvēks mēģina iepazīt pats sevi kā «citu būtni», tādu, kas viņš nav maņu-esamībā un kura šajā maņu-esamībā tikai izpauž savas iedarbības. Kad apziņa ieiet šajā pasaulē, tad tā ir jomā, kas attiecībā pret elementāro var tikt apzīmēta kā garīgā joma.

Kamēr sevi izjūt šajā jomā, tev liekas, ka stāvi pilnīgi ārpus tā loka, kurā norisinās visi maņu pasaules pārdzīvojumi un pieredzes. Tad no citas pasaules atskatās uz to, ko tu zināmā mērā esi pametis. Bet tā nonāk pie atziņas, ka tu kā cilvēks pieder abām pasaulēm. Maņu pasauli sajūt kā sava veida gara pasaules atspoguļojumu. Taču kā atspoguļojumu, kurā gara pasaules norises un būtības tiek ne tikai atspoguļotas, bet gan, kaut arī tas ir spoguļattēls, tam tomēr ir sava patstāvīga dzīve. It kā cilvēks ieskatītos spogulī un, viņam skatoties, spoguļattēls iegūtu patstāvīgu dzīvi. – Un tur iepazīst garīgas būtības, kuras izraisa šo spoguļattēla patstāvīgo dzīvi. Šīs garīgās būtības sajūt kā tādas, kuras pēc savas izcelsmes pieder garu pasaulei, bet kuras ir pametušas šīs pasaules arēnu un attīsta savu darbības lauku maņu pasaulē. Tā sevi ierauga stāvam divās pasaulēs, kuras iedarbojas viena uz otru. Garīgo pasauli šeit ir jāapzīmē kā augšējo, maņu pasauli kā apakšējo pasauli.

Raksturotās garīgās būtības no apakšējās pasaules iemācās iepazīt tādejādi, ka zināmā mērā savu skatpunktu pārceļ uz augstāko pasauli. Viens šo garīgo būtību veids attēlojas tā, ka tajās atklājas pamatojums, kādēļ cilvēks izjūt maņu pasauli kā vielisku, materiālu. Tad atzīst, ka viss vieliskais patiesībā ir garīgs un ka šo būtību garīgā iedarbība maņu pasaules garīgo sablīvē, nocietina par vielisko. Lai cik nemīlēti tagadnē būtu daži vārdi, tie ir vajadzīgi tam, ko garīgajā pasaulē var saskatīt kā reālu. Tādēļ šeit būtnes, kuras panāk šo maņu pasaules vieliskošanos, jāsauc par arimaniskajām būtnēm. Attiecībā uz šīm arimaniskajām būtnēm arī parādās, ka to izcelsmes sākotnējā joma ir minerālu valstībā. Minerālu valstībā šīs būtnes valda tā, ka tur tās pilnībā atklāj to, kāda ir viņu daba. – Augu valstībā un augstākās dabas valstībās tās paveic kaut ko citu. Šis cits gan kļūst saprotams tikai tad, ja apskatā iekļauj arī elementārās pasaules jomu. Arī šī elementārā pasaule, skatoties no gara jomas, parādās kā gara jomas atspoguļojums. Taču atspoguļojuma patstāvīgums elementārajā pasaulē nav ne tuvu tik liels, kā tas ir fiziskajā maņu pasaulē. Pirmajā arimaniskā veida garīgās būtības valda mazāk nekā maņu pasaulē. Taču no elementārās pasaules šīs arimaniskās būtnes bez visa cita

attīsta to iedarbību, kas savu izpausmi rod esamības iznīcināšanā un nāvē. Var teikt, ka augstākajām dabas valstībām arimanisko būtņu uzdevums ir izraisīt nāvi. Ciktāl nāve pieder esamības nepieciešamajai kārtībai, tiktāl ir pamatots arimanisko būtņu uzdevums šajā kārtībā.

Bet, kad novēro arimanisko būtību iedarbības no garīgās jomas, tad pieredz, ka ar to darbību zemākajā pasaulē ir saistīts vēl arī kas cits. Esot savā spēles arēnā šajā pasaulē, tās nejūtas saistītas ar to kārtību, kāda bija to spēkiem, kad tās darbojās augšējā pasaulē, no kurienes tās ir cēlušās. Tās apakšējā pasaulē tiecas pēc patstāvības, kāda augšējā pasaulē tam nekad nevarētu būt. Tas it īpaši izpaužas arimanisko būtību ietekmē uz cilvēku, ciktāl cilvēks veido augstāko dabas valstību maņu pasaulē. Tās cenšas cilvēka dvēselisko dzīvi, ciktāl tā ir piesaistīta cilvēka jutekliskajai esamībai, padarīt patstāvīgu, atraut to no augšējās pasaules un pilnībā to iemiesot pašām savā pasaulē. Cilvēkam kā domājošai dvēselei izcelsme ir augšējā pasaulē. Garīgi redzoša kļuvusi, domājošā dvēsele arī ieiet šajā augšējā pasaulē. Maņu pasaulē atplaukstošā un ar to saistītā domāšana sevī ietver to, ko ir jāapzīmē kā arimanisko būtņu ietekmi. Šīs būtnes zināmā mērā vēlas maņu domāšanai maņu pasaulē piešķirt sava veida ilgstošu esamību. To spēkiem nesot nāvi, tās grib izraut domājošo dvēseli no nāves varas un tikai pārējam būtiskajam cilvēkā ļaut aizplūst iznīcībā. Bet cilvēka domāšanas spēkam, pēc to nolūkiem, vajadzētu palikt maņu jomā un pieņemt esamību, kas varētu kļūt arvien līdzīgāka arimaniskajai dabai.

Zemākajā pasaulē tikko attēlotais izpaužas tikai ar savām *sekām*. Cilvēks var tiekties pēc tā, lai cauraustu savu domājošo dvēseli ar spēkiem, kuri atzīst garīgo pasauli, kuri tajā dzīvo un pastāv. Bet viņš ar savu domājošo dvēseli var arī novērsties no šādiem spēkiem, var izmantot savu domāšanu tikai tam, lai patvertu maņu pasauli. Kārdinājums uz pēdējo nāk no arimaniskajiem spēkiem.

PAR ASTRĀLO ĶERMENI UN LUCIFERISKAJĀM BŪTNĒM – PAR ĒTERISKĀ ĶERMEŅA BŪTĪBU

Cita veida garīgās būtības, kuras tiek novērotas no garīgā jomas darbojamies maņu pasaulē (un arī elementārajā pasaulē) kā to pieņemtajā spēles arēnā, ir tās, kuras jūtošo dvēseli grib pilnīgi atbrīvot no maņu pasaules; tātad zināmā mērā grib to pārgarīgot. Dzīve maņu pasaulē pieder pie pasaules kārtības. Cilvēka dvēselei dzīvojot maņu pasaulē, tā tajā piedzīvo attīstību, kas pieder tās esamības nosacījumu jomai. Ka tā ir ieausta šajā maņu jomā, ir rezultāts tādu būtņu darbībai, kuras var iepazīt augstākajā pasaulē. Šīm iedarbībām pretī strādā būtības, kuras grib atraut jūtošo dvēseli no maņu iedarbības nosacījumiem. Šīs būtnes sauksim te par *luciferiskajām* būtnēm.

Tā luciferiskās būtnes stāv maņu pasaulē savā ziņā izlūkojot visu, kas tajā ir dvēselisks (jūtošs), lai to izrautu no šīs maņu pasaules un iemiesotu pašas savā pasaules jomā, kas ir līdzīga to dabai. Skatoties no augšējās pasaules, luciferisko būtņu darbība ir pamanāma arī elementārajā pasaulē. Tās šajā pasaulē tiecas pēc spēju jomas, kuru pēc viņu nolūkiem maņu pasaules smagumam nevajadzētu skart, kaut gan tas ir augšējās pasaules būtņu paredzēts tam, lai tiktu ieausts šajā maņu pasaulē. Tāpat kā arimaniskās būtnes palika savā lokā, ja tās tikai izraisīja pasaules kārtībā pamatoto eksistences īslaicīgo iznīcināšanu, tāpat luciferiskās būtnes nepārkāpa savas sfēras teritoriju, ja tās caurauca jūtošo dvēseli ar spēkiem, ar kuriem tā vienmēr atkal sajuta pamudinājumu pacelties pāri maņu pasaules spaidiem un attiecībā pret šiem spaidiem sajūst sevi kā patstāvīgu, brīvu būtni. Taču luciferiskās būtnes pārkāpj savu sfēru, ja tās pret vispārējo augšējās pasaules kārtību grib radīt īpašu garīgo valstību, kurā tad grib pārveidojot ievilkt maņu pasaules dvēseliskās būtnes.

Var redzēt, kā luciferisko būtņu iedarbības maņu pasaulē laužas uz divām pusēm. No vienas puses šīm būtnēm ir jāpateicas par to, ka cilvēks spēj pacelties pāri plikai jutekliskās realitātes pieredzēšanai. Viņš gūst prieku, pacēlumu ne tikai no maņu pasaules. Viņu var iepriecināt, pacilāt tas, kas dzīvo tikai šķietamībā, kas kā *skaista šķietamība* pārsniedz juteklisko. No šīs puses luciferiskās iedarbības ir līdzdarbojušās visnozīmīgākajos kultūras ziedos, galvenokārt mākslinieciskajos. Cilvēks var dzīvot arī brīvā domāšanā, viņam nav tikai jāapraksta maņu lietas un tās domās jāportretē; viņš spēj attīstīt radošu domāšanu, kas paceļas pāri maņu pasaulei; viņš spēj filozofēt par lietām. – No otras puses pārmērīga luciferisko spēku lietošana dvēselē kļūst par daudzu tukšu aizraušanos un sajukuma avotu, kas grib attīstīties dvēseliskajā darbībā, nepieturoties pie augstākās pasaules kārtības nosacījumiem. Filozofēšana bez pamatīgas iedziļināšanās pasaules kārtībā, spītīga ņemšanās ar patvaļīgiem priekšstatiem, pārspīlēta sava pieņemtā, iemīļotā viedokļa uzsvēršana: tas viss ir luciferiskās iedarbības ēnas puses.

Cilvēka dvēsele ar savu «otro patību» pieder augšējai pasaulei. Bet tā ir piederīga arī apakšējās pasaules esamībai. Pārjutekliskā apziņa, ja ir veikusi atbilstošo sagatavošanos, sajūtas zinoša augšējā pasaulē. Taču pārjutekliskajai apziņai nekāds faktu stāvoklis nemainās, tas tikai kļūst par to, kāds ir faktu stāvoklis katrai cilvēka dvēselei, pievienojas tikai

zināšanas par šo faktu stāvokli. – Katra cilvēciskā dvēsele pieder augšējai pasaulei un, kad cilvēks dzīvo maņu pasaulē, ir piekārtota kādam maņu ķermenim, kurš pakļaujas šīs maņu pasaules norisēm; tālāk tā ir piekārtota smalkam, ēteriskam ķermenim, kurš dzīvo elementārās pasaules norisēs. Maņu ķermenī un ēteriskajā ķermenī darbojas arimanisko un luciferisko būtību spēki. Tie ir garīgas, pārjutekliskas dabas spēki.

Ciktāl cilvēka dvēsele dzīvo augšējā (gara-) pasaulē, tā ir – izmantojot šādu izteicienu – astrāla būtne. Pie dažādiem iemesliem, kas apstiprina šo izteicienu, pieder arī tas, ka cilvēka astrālā būtība kā tāda *nav* pakļauta nosacījumiem, kādi ir darbīgi uz Zemes. Garazinātne atzīst, ka cilvēka astrālajā būtībā spēkā ir nevis Zemes dabas likumi, bet gan tie likumi, kuri redzami norisēs zvaigžņu pasaulē. Tādēļ šāda apzīmējuma lietošana var šķist attaisnojama. Cilvēka fiziski-jutekliskā ķermeņa un ēteriskā, smalkā ķermeņa atzīšanai tā pievienojas vēl trešais, *astrālais ķermenis*. Tomēr ir pilnībā jāievēro sekojošais: attiecībā uz savu pirmatnējo būtību cilvēka astrālais ķermenis sakņojas augšējā pasaulē, īstenajā garīgajā jomā. Šajā jomā tas ir būtne, kas ir līdzīga tām būtnēm, kuru darbības arēna ir šī garīgā pasaule. Ciktāl elementārā pasaule un maņu pasaule ir garīgās pasaules atspoguļojumi, arī cilvēka ēteriskais un fiziski-jutekliskais ķermenis ir jāuzskata par cilvēka astrālās būtības atspoguļojumiem. Bet šajā ēteriskajā un fiziski-jutekliskajā ķermenī valda spēki, kas ceļas no luciferiskajām un arimaniskajām būtnēm. Tā kā šīm būtnēm ir garīga izcelsme, tad dabiski, ka jutekliski-fiziskā un ēteriskā ķermeņa jomā atrodas arī sava veida cilvēka astrālā būtība. Garīgam skatam, kas pieņem tikai pārjutekliskās apziņas tēlus, bildes, bet nespēj pareizi saprast to nozīmi, var viegli gadīties, ka fiziskā un ēteriskā ķermeņa astrālā ietekme tiek uzskatīta par īsteno astrālo ķermeni.

Taču šis «astrālais ķermenis» ir tieši tā daļa cilvēka būtībā, kas savā darbībā vērsas pret likumsakarību, kāda cilvēkam patiešām ir piešķirta pasaules kārtībā. – Sajukums un apjukums šajā jomā ir iespējams jo vieglāk tādēļ, ka parastajai cilvēka apziņai iesākumā zināšanas par dvēseles astrālo būtību ir pilnīgi neiespējamā. Bet arī pirmajām pārjutekliskās izziņas pakāpēm šīs zināšanas vēl nav sasniedzamas. Šī apziņa tiek sasniegta, kad cilvēks sāk izjust savu ēterisko ķermeni. Tajā viņš saskata savas «otras patības» un augšējās pasaules, kurai viņš pieder, spoguļattēlus. Tā viņš saskata sava astrālā ķermeņa ēterisko spoguļattēlu un saskata tajā visas tam piederošās luciferiskās un arimaniskās būtnes. – Šī raksta tālākajos aforismos parādīsies, ka arī tas «Es», kuru cilvēks savā parastajā dzīvē kā savu būtību, nav viņa patiesais «Es», bet gan «patiesā Es» atspoguļojums fiziski-jutekliskajā pasaulē. Ēteriskajam vērojumam astrālā ķermeņa ēteriskais atspoguļojums tā var kļūt par «patiesā astrālā ķermeņa» ilūziju.

Sekojoši tālāk un iedzīvojoties augšējā pasaulē, pārjutekliskā apziņa nonāk arī pie tā, lai iemantotu patiesu uzskatu par augšējās pasaules atspoguļojuma apakšējā dabu attiecībā uz cilvēka būtību. Tad pirmām kārtām parādās, ka ēteriskais, smalkais ķermenis, kā cilvēks to nes sevī savā tagadējā šīs zemes esamībā, patiesībā nav spoguļattēls tam, kas viņam atbilst augšējā pasaulē. Tas ir spoguļattēls, kuru ir izmainījusi luciferisko un arimanisko būtņu iedarbība. Ēteriskā ķermeņa garīgais pirmtēls Zemes būtības dabas dēļ, kurā darbojas minētās būtnes, nemaz nevar pilnīgā atspoguļoties šīs zemes cilvēkā. Kad pārjutekliskā apziņa izseko tā ceļam pāri Zemei uz jomu, kurā ir iespējama ēteriskā ķermeņa pirmtēla pilnīga atspoguļošanās, tad nonāk tālā pagātnē tālu aiz tagadējā Zemes stāvokļa, vēl arī pirms

tam bijušā Mēness stāvokļa. Tā nonāk līdz ieskatam, ka tagadējā Zeme ir attīstījusies no Mēness stāvokļa, kas savukārt attīstījās no Saules stāvokļa. Kādēļ ir attaisnojami lietot jēdzienu "Saules stāvoklis", to tuvāk var izlasīt manā «Slepenzinātnē». Tātad kādreiz Zeme bija Saules stāvoklī; tālāk tā attīstījās līdz Mēness stāvoklim, un tad kļuva par «Zemi». Saules stāvokļa laikā cilvēka ēteriskais ķermenis bija tīrs garīgo procesu un būtību atspoguļojums pasaulē, no kuras tas ir cēlies. Pārjutekliskajai apziņai izriet, ka šīs būtības sastāv no tīras gudrības. Tādēļ var sacīt, ka Zemes Saules stāvokļa laikā sensenā pagātnē cilvēks ir uzņēmis sevī savu ēterisko ķermeni kā tīru kosmiskās gudrības būtību atspoguļojumu. Tad sekojošo Mēness un Zemes periodu laikā ēteriskais ķermenis ir pārmainījies un kļuvis par to, kas tas ir šobrīd cilvēka būtībā.

IEPRIEKŠMINĒTĀ KOPSAVILKUMS

Cilvēks nes sevī dvēselisku būtības kodolu, kurš pieder garīgajai pasaulei. Šis dvēseliskais būtības kodols ir cilvēka ilgstošā būtne, kura atkārtotās šīs zemes dzīvēs dzīvo tā, ka vienā Zemes dzīvē parastajā apziņā turpina veidoties kā attiecībā pret šo apziņu patstāvīga būtība, pēc cilvēka fiziskās nāves dzīvo tīri garīgā pasaulē, un pēc atbilstoša laika iepriekšējās Zemes dzīves rezultātus izdzīvo tālāk jaunā dzīvē. Šī ilgstošā būtība darbojas tā, ka kļūst par cilvēka likteņa inspiratoru (iedvesmotāju). Tā inspirē likteni tā, ka kārtējā Zemes dzīve norisinās kā pasaules kārtībā pamatotas iepriekšējās dzīves sekas.

Cilvēks pats ir šī ilgstošā būtne; tā dzīvo viņā kā viņa «otra patība», «otrais Es». Ciktāl viņš kā būtne ir šī «otrā patība», viņš dzīvo astrālajā ķermenī tāpat, kā dzīvo fiziskajā un ēteriskajā ķermenī. Kā fiziskā ķermeņa vide ir fiziska, ēteriskā ķermeņa vide ir elementārā pasaule, tā astrālā ķermeņa apkārtējā vide ir garīgā joma.

Būtnes, kuras ir tā paša veida un tādas pašas izcelsmes kā šī cilvēka «otra patība», darbojas fiziskajā un elementārajā pasaulē kā arimaniskie un luciferiskie spēki. No veida, kā tie darbojas, kļūst saprotamas cilvēka astrālā ķermeņa attiecības ar ēterisko un fizisko ķermeni.

Ēteriskā ķermeņa pirmatnējās izcelsmes avotu ir jāmeklē sensenā Zemes stāvoklī, tās tā saucamajā Saules stāvoklī.

Pēc iepriekš aprakstītā cilvēku shematiski var apskatīt šādi:

I. Fiziskais ķermenis fiziski-jutekliskajā vidē. Caur to cilvēks atpazīst sevi kā patstāvīgu būtni (Es).

II. Smalkais (ēteriskais) ķermenis elementārajā vidē. Caur to cilvēks atpazīst sevi kā daļu no Zemes dzīvības ķermeņa un līdz ar to pastarpināti kā daļu no trīs viens otram sekojošiem planetārajiem stāvokļiem.

III. Astrālais ķermenis tīri garīgā vidē. Caur to cilvēks ir daļa no garīgās pasaules, kuras atspoguļojumi ir elementārā un fiziskā pasaule. Tajā atrodas cilvēka «otrais es», kurš izpaužas atkārtotās šīs zemes dzīvēs.

VI.

PAR «SLIEKŠŅA SARGU» UN DAŽĀM PĀRJUTEKLISKĀS APZIŅAS ĪPATNĪBĀM

Ar saviem pārdzīvojumiem maņu pasaulē cilvēks stāv ārpus garīgās pasaules, kurā iepriekšējo apskatu nozīmē sakņojas viņa būtība. Kāda daļa šiem pārdzīvojumiem ir cilvēka būtībā, var saskatīt, ja apdomā, ka pārjutekliskajai apziņai, kura iesniedzas pārjutekliskajās pasaulēs, ir nepieciešams pastiprinājums tieši tajos dvēseles spēkos, kuri tiek iemantoti maņu pasaulē. Ja šāda pastiprinājuma nav, dvēsele izjūt zināmu pietāti ieiet pārjutekliskajā pasaulē. Tā pat mēģina paglābties no šīs ieiešanas tā, ka meklē visādus «pierādījumus», ka šāda ieiešana nav iespējama.

Bet, ja dvēsele jūtas pietiekami stipra ieiešanai, tā atklāj sevī spēkus, kas tai ļauj pēc ieiešanas saglabāt kā patstāvīgu savu būtību un savas apziņas laukā pārdzīvot ne tikai domas, bet pieredzēt arī būtības no elementārās un garīgās pasaules: tā arī izjūt, ka šos spēkus tā varēja savākt tikai, dzīvojot maņu pasaulē. Tā atzīst nepieciešamību savā pasaules gaitā tikt izvestai cauri maņu pasaulei.

It īpaši šī atziņa izriet no pārdzīvojumiem, kāda pārjutekliskajai apziņai ir ar domāšanu. Ieejot elementārajā pasaulē, apziņa piepildās ar būtībām, kas tiek uztvertas tēlainā formā. Tai pat nerodas iespēja šajā pasaulē attiecībā pret šīm būtībām attīstīt līdzīgu iekšējo dvēselisko darbību, kādu tā ir attīstījusi domu dzīvē maņu pasaulē. – Tomēr būtu neiespējami šajā elementārajā pasaulē tikt galā kā cilvēciscai būtnei, ja tajā neienāktu domājoši. Bez domājoša skatījuma elementārās pasaules būtnes gan būtu saskatāmas; bet par nevienu patiesībā nevarētu zināt, kas tā tāda ir. Tad līdzinātos cilvēkam, kuram priekšā ir raksts, kuru viņš nemāk lasīt; tāds cilvēks ar acīm redz tieši to pašu, ko redz arī tas, kurš prot lasīt šo rakstu; bet tā nozīme un būtība atklājas tikai viņam.

Tomēr pārjutekliskā apziņa savas uzturēšanās laikā elementārajā pasaulē nekādā gadījumā neveic tādu domājošo darbību, kādu tā veic maņu pasaulē. Drīzāk ir tā, ka domājoša būtne – kā cilvēks – pa īstam skatoties elementārajā pasaulē, līdz-uztver tās būtnes un spēkus, bet nedomājoša būtne uztvertu tikai tēlus bez to nozīmes un būtības.

Ieejot garīgajā pasaulē, piemēram, arimaniskās būtības tiktu uzskatītas pavisam par ko citu, nekā tās ir, ja tās netiktu skatītas ar dvēseli kā ar domājošu būtību. Tāpat ir arī ar luciferiskajām un citām garīgās pasaules būtībām. Arimaniskās un luciferiskās būtības tādas, kādas tās ir, saskata cilvēks, kas skatās no garīgās pasaules ar gaišredzīgu skatu, kurš ir spēcināts ar domāšanu.

Ja dvēsele neapbruņotos ar pietiekamu domāšanas spēku, tad luciferiskās būtnes, kad tās tiktu skatītas no garīgās pasaules, tās pārņemtu savā varā gaišredzīgā tēlu pasauli un apskatāmajā dvēselē izsauktu ilūziju, ka tā dodas arvien dziļāk un dziļāk patiesi meklētajā garīgajā pasaulē, kamēr patiesībā tā arvien dziļāk iegrimtu pasaulē, kuru luciferiskie spēki grib izveidot kā līdzīgu savai būtībai. Dvēsele gan justos arvien patstāvīgāka; bet tā iedzīvotos gara pasaulē, kas neatbilst tās būtībai un izcelsmei. Tā ieskrietu viņai svešā garīgajā vidē. – Maņu pasaule apslēpj tādas būtības, kādas ir luciferiskās. Tādēļ maņu pasaulē tās nespēj maldināt apziņu. Tās apziņai vienkārši nepastāv. Un apziņai ir iespēja, to nemaldinātai,

pietiekami – domājoši – pieņemties spēkā. Tas pieder pie veselīgas apziņas instinktīvām īpatnībām, ka tā grib ietiekties garīgajā pasaulē tikai tiktāl, cik tā maņu pasaulē ir pieņēmusies spēkā tās izprašanai. Apziņa ir pieradusi veidam, kā tā spēj izjust maņu pasaulē. Tā jūtas savā elementā, kad ar domām, jūtām, afektiem, utt. var sevī pārdzīvot, kā tas ir pateicoties maņu pasaulei. Cik ļoti apzina ir sasaistīta ar šiem pārdzīvojumiem, tas it īpaši parādās tajā acumirkli, kad patiešām notiek ieiešana pārvutekliskajā pasaulē. Kā cilvēks cieši pieķeras mīļām atmiņām par savas dzīves īpašiem mirkļiem, tā ieejot pārvutekliskajā pasaulē, tā no dvēseles dziļēm kā nepieciešamība uzpeld visas noslieces, uz kurām cilvēks vispār ir spējīgs. Tad cilvēks apzinās, cik ļoti pamatā ir pieķēries tai dzīvei, kas cilvēku saista ar maņu pasauli. Tad šī pieķeršanās parādās tās pilnā patiesībā, bez jebkurām ilūzijām, kādas citādi dzīvē veido par šo faktu. Ieejot pārvutekliskajā pasaulē – zināmā mērā kā tāds pirmais pārvutekliskais sasniegums – atstāj gabaliņš pašizziņas, par ko iepriekš nebija nekādas nojausmas. Un parādās, ko visu ir jāpamet aiz sevis, ja tiešām zinoši grib doties tajā pasaulē, kurā tomēr faktiski mēs katrs nemitīgi jau esam. Ko cilvēks ir iedomājies par sevi apzināti un neapzināti, tas ar visaugstāko skaidrību tur parādās dvēseles skatam. – Šim pārdzīvojumam bieži sekas var būt tādas, ka jebkuri turpmāki mēģinājumi iekļūt pārvutekliskajās pasaulēs tiek atmesti. Tam pievienojas, ka iegūst skaidrību par to, kā ir jābūt just, sajūst citādāk, ja grib sekmīgi uzturēties garīgajā pasaulē. Ir jānonāk pie secinājuma, ka ir jāizveido pilnīgi cits iekšējais dvēseles stāvoklis, nekā tas ir bijis iepriekš, vai – citiem vārdiem sakot – iepriekš sasniegtajam jāpievieno vēl kas cits.

Un tomēr – kas tad īstenībā notiek šādā acumirkli, kad ieiet pārvutekliskajā pasaulē? Tad ierauga būtni, kāda tā vienmēr ir bijusi; bet tagad to ierauga nevis no maņu pasaules puses, no kuras iepriekš vienmēr tā ir skatīta; tagad to redz *bez jebkādam ilūzijām*, visā tās patiesumā no garīgās pasaules puses. To skata tā, ka jūtas pilnīgi caurausts ar visiem tiem izziņas spēkiem, kuru garīgo vērtību vien ir spējīgs piemērot. Kad to apskata tā, tad arī atklājas, kādēļ, ja apzināti grib ieiet pārvutekliskajā pasaulē, pārņem bīklums, pat izbailes; parādās tā stipruma pakāpe, kāda šai ieiešanai ir sasniegta. Tad redz, kā pats kā zinoša būtne, ir tik tālu no tā. Un jo precīzāk visu izprot, jo spēcīgāk parādās tās tieksmes, kuru dēļ gribas ar savu apziņu palikt maņu pasaulē. Kā no dvēseles dziļumu paslēptuvēm paaugstinātā zināšana izvilina ārā šīs tieksmes. *Tās ir jāatzīst*; tikai tā tās var pārvarēt. Bet atzīšanās tās vēl īpaši apliecina savu spēku. Tās grib pārvarēt dvēseli; tā jūtas, it kā šīs tieksmes vilktu lejā nenoteiktos dziļumos. Pašizziņas mirklis ir ļoti nopietns. Pasaulē tiek pārāk daudz filozofēts un teoretizēts par pašizziņu. Tā dvēseles skats drīzāk tiek novērsti no nopietnības, kas ar to ir saistīta, nevis pievērsti vajadzīgajam. Un neskatoties uz visu šo nopietnību: kādu apmierinājumu tas sniedz, ja apdomā, kā cilvēka daba ir ierīkota tā, ka instinkti to pamudina nedoties garīgajā pasaulē, pirms nav sasniegta īstā brieduma pakāpe kā pašizziņa. Kāds apmierinājums, ka pirmā nozīmīgākā tikšanās ar būtni no pārvutekliskās pasaules ir tikšanās ar paša būtību visā tās patiesībā, kam jāved uz priekšu cilvēces attīstībā!

Var sacīt, ka cilvēkā slēpjas būtne, kas rūpīgi apsargā robežšķirtni, kurai jāpārkāpj, lai iekļūtu pārvutekliskajā pasaulē. Šī cilvēkā esošā garīgā būtība, kas esi tu pats, bet, kuru ar parasto apziņu var izziņāt tikpat maz, kā acs var pati sevi ieraudzīt, ir garīgās pasaules «*sliedzņa sargs*». Viņu iepazīst tajā acumirkli, kad pats patiešām esi viņā, bet gan, kad *nostājas tam pretī* it kā no ārpusē skatoties.

Tāpat kā pārējos pārjuteklisko pasaļu pārdzīvojumus, arī «sliekšņa sargu» redzamu padara pastiprinātās, sevī spēcīgās dvēseles spējas. Jo lai gan satikšanās ar «sargātāju» gaišredzīgajam gara skatījumam tiek paaugstināta par zināšanām, šī satikšanās nebūt nav notikums, kas iestātos tikai gaišredzīgajam kļuvušam cilvēkam. Tieši tas pats faktu stāvoklis, kā notiek šī satikšanās, iestājas katram cilvēkam iemigšanas mirklī, un šī pašam-sev-pretīstāvēšana, kas ir pilnīgi vienāda ar stāvēšanu «sliekšņa sarga» priekšā, ilgst tikmēr, kamēr cilvēks guļ. Miegā dvēsele paceļas līdz savai pārjutekliskajai būtībai. Bet tās iekšējie spēki tad nav pietiekami spēcīgi, lai to apzinātos. – Pārjuteklisko pārdzīvojumu izpratnei tās maigajos pirmsākumos ir īpaši svarīgi, lai dvēseliskā uzmanība tiktu pievērsta tam, ka dvēsele jau var būt sākusi pārdzīvot pārjuteklisko vēl pirms tā ir spējusi izveidot kaut cik ievērojamas zināšanas par to. Gaišredzība iesākumā iestājas ļoti maigā veidā. Tā, ka gaidot gandrīz tveramus iespaidus, garām šalcošos gaišredzīgos iespaidus nemaz nepamana. Vismaz negrib tos atzīt kā tādus. Tie tad parādās tā, ka savu aizmiršanu sagatavo jau parādoties; tie parādās apziņas laukā tik nemanāmi, ka kā viegli dvēseliski mākonīši paliek pavisam nepamanīti. Tādēļ, ka tas tā ir, un parasti no gara skatīšanas sagaida kaut ko pavisam citu, nekā tas iesākumā ir, tādēļ daudzi nopietni garīgās pasaules meklētāji tos nemaz neatrod. – Arī šajā ziņā tikšanās ar «sliekšņa sargu» ir svarīga. Kad dvēsele ir spēcīgā tieši pašizziņas virzienā, tad šī satikšanās pati var būt arī kā viegli aizplīvojošs garīgas skatījums; tomēr tas netiks tik viegli nodots aizmirstībai kā citi pārjutekliskie iespaidi, jo cilvēks pats par savu būtību ir vairāk ieinteresēts nekā citās lietās. – Bet nav arī nekādas nepieciešamības, ka satikšanās «sargu» vajadzētu piederēt pie pirmajiem pārjutekliskajiem pārdzīvojumiem. Dvēseles stiprināšanās var notikt dažādos virzienos. Pirmie virzieni, kādos dvēsele dodas, var tās ceļā atvest arī citas būtības vai norises pirms šīs satikšanās. Tomēr salīdzinoši ātri pēc iekļūšanas pārjutekliskajās pasaulēs šī satikšanās notiks.

VII.

PAR ES-SAJŪTU UN CILVĒKA DVĒSELES SPĒJU MĪLĒT UN DVĒSELES ATTIECĪBĀM AR ELEMENTĀRO PASAULI

Kad cilvēka dvēsele apzināti ieiet elementārajā pasaulē, tā jūtas spiesta izmainīt dažus priekšstatus, kas ir iemantoti maņu pasaulē. Ja dvēsele atbilstoši pastiprina savus spēkus, tad tā arī kļūst spējīga šīs izmaiņas veikt. Tikai tad, ja tā nobīstas iemantot šo pastiprināšanu, dvēseli var pārņemt sajūta, ka, ieejot elementārajā pasaulē, zūd tas stingrais pamats zem kājām, uz kura iespējams veidot savu iekšējo dzīvi. Priekšstati, kuri tiek iegūti fiziski-jutekliskajā pasaulē, ir šķērslis ieiešanai elementārajā pasaulē tikai tikmēr, kamēr tos grib saglabāt tieši tādus, kādi tie ir iegūti maņu pasaulē. Bet nav neviena cita iemesla šādai saglabāšanai, kā tikai dvēseles *ieradums*. Tas arī ir pilnīgi dabiski, ka apziņa, kas iesākumā dzīvo kopā *tikai* ar maņu pasauli, pierod uzskatīt savu priekšstatu veidolu, kas izveidojas šajā maņu pasaulē, par vienīgo iespējamo. Un tas ir vēl vairāk nekā dabiski; tas ir *nepieciešami*. Dvēseliskā dzīve nekad nenonāktu līdz savai iekšējai viengabalainībai, līdz nepieciešamajai patstāvībai, ja maņu pasaulē netiktu attīstīta apziņa, kas savā ziņā nedzīvotu sastingušos, tai stingri uzspiestos priekšstatus. Ar visu, ko dzīvošana kopā ar maņu pasauli dvēselei var dot, tā tad ir spējīga ieiet elementārajā pasaulē tā, ka tā šajā pasaulē nepazaudē savu patstāvību, sevī ieslēgto būtību. Ir jāiemanto dvēseles dzīves pastiprinājums, spēcīgāšana, lai šī patstāvība, ieejot elementārajā pasaulē, būtu ne tikai kā neapzināta dvēseles īpašība, bet varētu arī skaidri tikt saglabāta apziņā. Ja dvēsele ir pārāk vāja pārdzīvojumiem elementārajā pasaulē, tad ieejot tajā, patstāvība pagaist, kā pagaist doma, kas pārāk vāji ir skārusi dvēseli, lai turpinātu saglabāties kā skaidras atmiņas. Patiesībā dvēsele ar savu apziņu vispār nevar ieiet pārjutekliskajā pasaulē. Tā būtība, kura viņā dzīvo un kuru var saukt par «sliekšņa sargu», viņu vienmēr atkal atmet atpakaļ maņu pasaulē katru reizi, kad tā mēģina doties pārjutekliskajā pasaulē. Un ja dvēsele tomēr ir uzspējusi it kā panaškoties tajā pasaulē tā, ka pēc iegrimšanas atpakaļ maņu pasaulē tomēr kaut ko saglabā apziņā no pārjutekliskās pasaules, tad šāds laupījums no citas jomas bieži izraisa tikai priekšstatu dzīves sajukumu. – Ir pilnīgi neiespējami nonākt šādā sajukumā, ja atbilstošā veidā it īpaši tiek kopts veselīgais spriešanas spēks, kādu var iemantot maņu pasaulē. – Ar šādu spriestspējas stiprināšanu tiek attīstītas pareizās dvēseles attiecības ar pārjuteklisko pasauli norisēm un būtībām. Lai šajās pasaulēs dzīvotu apzināti, ir burtiski nepieciešama dvēseles dziņa, kas maņu pasaulē nevar atplaukt līdz tādām stiprumam, kādā tā parādās pārjutekliskajās pasaulēs. Tā ir *pašai dziedzības, atdošanās* dziņa tam, ko pārdzīvo. Pārdzīvojumā ir jāienirst, ir jāspēj saplūst kopā ar to; to ir jāspēj līdz tādai pakāpei, ka ierauga sevi ārpus savas paša būtības un sajūtas iekšā citā būtībā. Notiek paša būtības *pārveidošanās* citā, ar kuru ir šis pārdzīvojums. Ja šādas pārveidošanās spējas nav, tad pārjutekliskajās pasaulēs neko patiesu nevar pārdzīvot. Jo visa pārdzīvošana balstās tajā, ka apziņā nonāk: tagad tu esi «šajā noteiktajā veidā» pārveidots, tātad esi dzīvīgi kopā ar kādu būtību, kas caur savu dabu pārveido tavējo «šajā» veidā. Šī pārveidošanās, šī iejušanās citās būtībās ir dzīvošana pārjutekliskajās pasaulēs. Caur šo iedzīvošanos mācās iepazīt šo pasauli būtības un norises. Šajā veidā pamana, kā vienai būtībai tu vienā vai otrā veidā jūties radniecīgs, bet no kādas citas savas dabas dēļ esi tālāk. Parādās dvēselisko pārdzīvojumu gradācijas, kuras – īpaši elementārajai pasaulei – ir

jāapzīmē kā simpātijas un antipātijas. Piemēram, sastopoties ar kādu elementārās pasaules būtību vai norisi, izjūtas ir tādas, ka dvēselē uzniirst pārdzīvojums, kuru var apzīmēt kā simpātiju. Šajā simpātijas-pārdzīvojumā iepazīst elementārās būtnes vai norises dabu. Tikai nevajag iedomāties, ka simpātijas un antipātijas pārdzīvojumos svarīgs ir tikai to stiprums, to pakāpe. Simpātijas un antipātijas pārdzīvojumos fiziski-jutekliskajā pasaulē zināmā mērā tā arī ir, ka runā tikai par stiprāku vai vājāku simpātiju vai respektīvi, antipātiju. Elementārajā pasaulē simpātijas un antipātijas jāatšķir ne tikai pēc to stipruma, bet tā, kā, piemēram, maņu pasaulē krāsas ir atšķiramas viena no otras. Tāpat kā ir daudzkrāsaina maņu pasaule, tāpat var piedzīvot daudzveidīgi-simpātisku vai antipātisku elementāro pasauli. Turklāt vēl jāņem vērā arī tas, ka «antipātiskajam» elementārā valstībā nav tās piegaršas, ka gribētos no tā iekšēji novērsties; Tur kā antipātisku vienkārši apzīmē kādu elementārās būtnes vai norises īpašību, kas attiecas pret kādu simpātisku elementārās būtnes vai norises īpašību līdzīgi, kā maņu pasaulē zilā krāsa pret sarkano.

Varētu runāt par kādu «maņu», kuru cilvēks spēj pamodināt savā ēteriskajā ķermenī elementārajai pasaulei. Šī maņa ir spējīga elementārajā pasaulē uztvert simpātijas un antipātijas, kā maņu pasaulē acs uztver krāsas, ausis uztver skaņas. Un, tāpat kā maņu pasaulē viens priekšmets ir sarkans, cits zils, tāpat elementārās pasaules būtības ir tādas, ka viena garīgajā skatījumā iestaro šādu simpātijas veidu, otra cita veida antipātiju.

Šī elementārā pasaules izjušana caur simpātijām un antipātijām atkal nav kaut kas tāds, kas rodas tikai dvēseli, kas pārjutekliski pamodusies; tā pastāv *vienmēr* katra cilvēka dvēselē; tā pieder pie cilvēka dvēseles būtības. Tikai parastajā dvēseliskajā dzīvē zināšanas par šo cilvēka būtību nav izveidotas. Cilvēks nes sevī ēterisko ķermeni; un caur to viņš ir simtkārtīgi saistīts ar būtībām un norisēm elementārajā pasaulē. Vienā savas dzīves mirklī viņš ir ieaustr elementārās pasaules simpātijās un antipātijās vienā veidā, kādā citā mirklī citā veidā.

Bet dvēsele kā ēteriska būtība nevar nepārtraukti dzīvot tā, ka tajā simpātijas un antipātijas nemitīgi darbotos skaidri izteiktā veidā. Tāpat kā maņu esamībā nomoda stāvoklim ir jāmainās ar miega stāvokli, tāpat elementārajā pasaulē simpātiju un antipātiju pārdzīvošanai pretī ir jāstāv citam stāvoklim. Tad dvēsele var atrauties no visām simpātijām un antipātijām un pat sevī izjust *tikai* pati sevi, savu pašas esamību. Jā, šī izjušana var sasniegt tādu spēku, ka var runāt par paša būtības «gribēšanu». Te runa ir par tādu dvēseliskās dzīves stāvokli, kuru nevar viegli attēlot tādēļ, ka pēc savas tīrās, pirmatnējās dabas tas ir tāda veida, ka maņu pasaulē tam nelīdzinās nekas cits, kā tikai spēcīgā, tīrā Es- jeb dvēseles pašapziņa. Elementārajai pasaulei šo stāvokli var attēlot tā, ka saka, dvēsele pret nepieciešamo nodošanos simpātijas- un antipātijas-pārdzīvojumiem tieksmi sacīt: es arī *gribu* būt tikai pati par sevi, būt *tikai pati sevī*. Un, *attīstot* sava veida *gribu*, dvēsele izrauj sevi no atdošanās elementārajiem simpātijas- un antipātijas-pārdzīvojumiem stāvokļa. Elementārajai pasaulei šī dzīvošana-sevī savā ziņā ir miega stāvoklis; kamēr nodošanās norisēm un būtībām ir nomoda stāvoklis. – Kad cilvēka dvēsele elementārajā pasaulē ir nomodā un attīsta gribu sevis-pārdzīvošanai, tātad izjūt nepieciešamību pēc “elementārā miega”, tad tā to var gūt, maņu dzīves nomoda stāvoklī atkāpjas ar pilnībā attīstītu pašapziņu. Jo šī pašapziņas pilnīgi cauraustā pārdzīvošana maņu pasaulē tieši ir elementārais miegs. Tas pastāv dvēseles izraušanā no elementārajiem pārdzīvojumiem. Tas ir burtiski pareizi, ka pārjutekliskajai apziņai dvēseles dzīve maņu pasaulē ir garīgs miegs.

Kad *pareizi attīstītā* cilvēka garīgajā-skatījumā iestājas pamošanās pārjutekliskajā pasaulē, tad atmiņas par dvēseles pārdzīvojumiem maņu pasaulē saglabājas. Šīm atmiņām ir jāpaliek, citādi gaišredzīgajā apziņā gan būtu citas būtības un norises, bet tur nebūtu paša būtības. Tad cilvēks neko nezinātu par sevi; tad pats nedzīvotu garīgi; dzīvotu citu būtību un norišu dvēselē. To pārdomājot, kļūst apjēdzams, ka pareizi attīstītai gaišredzībai liela vērtība jāpiešķir spēcīgas «Es-sajūtas» attīstīšanai. Ar šo Es-sajūtu ar gaišredzību nebūt neattīsta kaut ko tādu, kas ienāk dvēselē tikai ar gaišredzību; tā tikai mācās iepazīt to, kas dvēseles dzīlēs jau vienmēr ir pastāvējis, bet parastajai, maņu pasaulē noritošajai dvēseliskajai dzīvei paliek neapzināts.

Spēcīgā «Es-sajūta» nepastāv caur ēterisko ķermeni kā tādu, bet gan caur dvēseli, kura pārdzīvo fiziski-jutekliskajā ķermenī. Ja dvēsele no saviem pārdzīvojumiem maņu pasaulē neko nepaņem līdzai gaišredzīgajā stāvoklī, tad pati pieredzēs, ka pārdzīvojumiem elementārajā pasaulē tā nav pietiekami apgādāta.

Cilvēka apziņai maņu pasaulē ir būtiski, lai dvēseles pašapziņa (tās Es-izjūta), kaut arī tai jāpastāv, būtu noklusināta. Tā dvēselei rodas iespēja maņu pasaulē piedzīvot skološanos cēlākajam tikumiskajam spēkam, *līdzjūtībai*. Ja dvēseles apzinātajos pārdzīvojumos maņu pasaulē iesniegtos stipra Es-izjūta, tad tikumiskās tieksmes un priekšstati nevarētu attīstīties pareizā veidā. Tie nespētu radīt *mīlestības* augli. Atdošanās, šī elementārās pasaules dabiskā dziņa, nav jārespektē vienlīdzīgi tam, ko cilvēku pārdzīvojumos apzīmē kā mīlestību. Elementārā atdošanās balstās sevis-pārdzīvošanā citā būtnē vai norisē; mīlestība ir kāda cita pārdzīvošana savā dvēselē. Lai ļautu šim pārdzīvojumam atplaukt, dvēselē pāri tās dziļumiem esošajai pašapziņai (Es-pārdzīvojumam) zināmā mērā jāaizvelk priekšā plīvurs; un dvēselē, kura tad attiecībā uz pašas spēkiem ir noklusināta, līdz ar to izceļas citas būtnes ciešanu un prieku sevī-sajušana; tā izdīgst mīlestība, no kuras cilvēka dzīvē izaug patiesa tikumība. Mīlestība cilvēkam ir maņu pasaules pārdzīvojumu pats nozīmīgākais auglis. Ja cilvēks cauraužas ar mīlestības un līdzjūtības būtību, tad tajā atrod veidu, kā garīgais izpaužas maņu pasaulē savā patiesībā. Te ir ticis pateikts, ka pie pārjutekliskās būtības pieder pārveidoties kādā citā. Kad garīgais jutekliski-fiziski dzīvojošā cilvēkā pārveidojas tā, ka noklusina Es-sajūtu un izdzīvo kā mīlestība, tad šis garīgais tomēr paliek uzticīgs pats saviem elementārajiem likumiem. Var sacīt, ka ar pārjuteklisko apziņu cilvēka dvēsele pamostas garīgajā pasaulē; bet tāpat ir jāsaprot, ka maņu pasaulē mīlestībā pamostas garīgais. Kur dzīvē sarosās mīlestība, līdzjūtība, tur var uztvert maņu pasauli cauraudoša garīguma burvīgo dvesmu. – Tādēļ pareizi attīstīta gaišredzība nekad nevar notrulināt līdzjūtību, mīlestību. Jo pareizāk dvēsele iedzīvojas garīgajās pasaulēs, jo vairāk tā izjūt mīlestības neesamību, līdzjūtības trūkumu kā paša gara noliegumu.-

Kad apziņa sāk kļūt redzoša, pieredze attiecībā uz iepriekš teikto var būt īpaši īpatnēja. Kamēr Es-sajūta – bet tā pārdzīvojumiem pārjutekliskajās pasaulēs ir nepieciešama – viegli pieklusinās un bieži izturas kā vāja, dziestoša atmiņu doma, naida, cietsirdības jūtas, netikumiskas dziņas kļūst par spēcīgiem dvēseliskiem pārdzīvojumiem tieši pēc ieiešanas pārjutekliskajā pasaulē; tās nostājas dvēseles priekšā, kā atdzīvojušies pārmetumi, kļūst par briesmīgām bildēm. Lai šīs bildes nespīdinātu dvēseli, pārjutekliskā apziņa bieži skatās apkārt pēc palīga, meklējot garīgus spēkus, kuri pavājinātu šo bilžu iespaidus. Bet līdz ar to

dvēsele cauraužas ar spēkiem, kuri iedarbojas samaitājoši uz iegūto gaišredzību. Tie novirza no garīgās pasaules labajiem apgabaliem un virza uz sliktajiem.

No otras puses patiesa mīlestība, īsta dvēseles labvēlība arī ir tādi dvēseliski pārdzīvojumi, kas apziņas spēkus pastiprina tādā ziņā, kāda ir nepieciešama ieiešanai gaišredzībā. Ja tiek runāts par to, ka dvēselei ir nepieciešama sagatavošana, pirms tā var sākt gūt pieredzi pārjutekliskajā pasaulē, tad tam drīkst pievienot, ka visdažādākajiem sagatavošanās līdzekļiem pieder arī patiesa spēja mīlēt, tieksme uz īstu cilvēcisku labvēlību un līdzjūtību.

Pārmērīgi attīstīta Es-sajūta maņu pasaulē darbojas pretī tikumībai. Es-sajūta, kas ir pārāk vāji attīstīta, izraisa to, ka dvēselei, kuru tiešām apņem elementāro simpātiju un antipātiju spēku vētras, jāiztiek bez iekšējas drošības un saliedētības. Tas var pastāvēt tikai, ja ēteriskajā ķermenī, kurš parastajā dzīvē paliek neapzināts, iedarbojas pietiekami spēcīga Es-sajūta no jutekliski-fiziskajiem pārdzīvojumiem. Bet tiešām tikumiska dvēseles noskaņojuma attīstīšanai ir nepieciešami, lai šī Es-sajūta, kaut arī tai ir jāpastāv, tomēr tiek pieklusināta ar tieksmi uz līdzjūtību un mīlestību.

VIII.

PAR ROBEŽU STARP MAŅU PASAULI UN PĀRJUTEKLISKAJĀM PASAULĒM

Dažādo pasaļu attiecību izzināšanai jāņem vērā, ka kāds spēks, kam vienā pasaulē ir jāattīsta šīs pasaules kārtības nozīmē atbilstoša iedarbība, var vērsties pret šo pasaules kārtību, ja sāk attīstīties kādā citā pasaulē. Tā cilvēka būtībai ir nepieciešami, lai viņa ēteriskajā ķermenī pastāvētu divi pretspēki: pārveidošanās spējas citās būtībās un spēcīga Es- jeb pašapziņa. Šie abi cilvēka dvēseles spēki bez dvēseles pieklusināšanas nevar tikt attīstīti maņu esamībā. Elementārajā pasaulē tie pastāv tā, ka ar savu savstarpējo izlīdzinājumu padara iespējamu cilvēka būtību, kā miegs un nomods padara iespējamu cilvēka dzīvi maņu pasaulē. Abu šādu divu pretspēku attiecības nekad nevarētu būt tādas, ka viens no tiem izdzēstu otru, tām ir jābūt tādām, ka attīstās abi un iedarbojas viens uz otru izlīdzinoši. – Bet Es-apziņa un pārveidošanās spējas aprakstītajā veidā var iedarboties viena uz otru tikai elementārajā pasaulē; maņu pasaulē pasaules kārtības nozīmē var darboties tikai tas, kas izriet no abiem spēkiem to savstarpējās attiecībās un mijiedarbībā. Ja tā pārveidošanās spēju pakāpe, kāda cilvēkam ir jābūt viņa ēteriskajā ķermenī, iedarbotos maņu pasaulē, tad cilvēks dvēseliski justos kā tāds, kas viņš atbilstoši savam fiziskajam ķermenim nav. Fiziskais ķermenis cilvēkam maņu pasaulē dod stingru veidojumu, caur kuru viņš ir ielikts šajā pasaulē kā noteikta personiska būtne. Bet tā viņš ar savu ēterisko ķermeni nav ielikts elementārajā pasaulē. Tajā viņam, lai viņš pilnā nozīmē varētu būt cilvēks, ir jāspēj pieņemt visdaudzveidīgākās formas. Ja tas viņam būtu neiespējami, tad elementārajā pasaulē viņš būtu nolādēts pilnīgai vientulībai; viņš neko nezinātu ne par ko citu, kā tikai pats par sevi; viņš nejustos radniecisks nevienai būtnei un nevienai norisei. Bet tas šajā pasaulē nozīmētu, ka atbilstošās būtnes un norises šādam cilvēkam vienkārši neeksistētu. – Bet ja cilvēka dvēsele sāktu attīstīt maņu pasaulē šīs elementārajai pasaulei nepieciešamās pārveidošanās spējas, tad tā pazaudētu savu personīgo būtību. Šāda dvēsele dzīvo pretrunā pati ar sevi. Fiziskajā pasaulē pārveidošanās spējām ir jābūt kā dvēseles dziļumos dusošam spēkam; spēkam, kas piešķir dvēselei pamatnoskaņojumu, bet kas maņu pasaulē nesāk uzplaukt. – Pārjutekliskajai apziņai ir jāiedzīvojas pārveidošanās spējās; jā tā to nespētu, tad nevarētu elementārajā pasaulē veikt nevienu novērojumu. Tā pārjutekliskā apziņa apgūst spējas, kuras jāsāk izmantot tikai tad, kamēr tā apzinās esam elementārajā pasaulē; bet kuras ir jāapspiež, tikko notiek atgriešanās maņu pasaulē. Pārjutekliskajai apziņai nemitīgi ir jāievēro robeža starp šīm abām pasaulēm; spējas, kuras ir piemērotas pārjutekliskajai pasaulei, tā nedrīkst iedarbināt maņu pasaulē. Ja dvēsele ļautu, kad tā apzinās esam maņu pasaulē, ļaut turpināt darboties sava ēteriskā ķermeņa pārveidošanās spējām, tad parastā apziņa piepildītos ar priekšstatiem, kas maņu pasaulē neatbilstu nevienai būtībai. Dvēseles priekšstatu dzīve nonāktu sajukumā. *Robežas* ievērošana starp pasaulēm ir nepieciešams priekšnosacījums pareizai pārjutekliskās apziņas darbībai. – Kurš grib sasniegt pārjuteklisko apziņu, tam jāuzmanās, lai caur zināšanām pār pārjutekliskajām pasaulēm neielavītos nekas traucējošs viņa parastajā apziņā. – Ja iepazīst «sliekšņa sargu», tad līdz ar to zina, kā ir ar dvēseli maņu pasaulē, cik spēcīga tā ir, lai jutekliski-fiziskās apziņas padzītu to, kas tajā nedrīkst darboties no pārjuteklisko pasaļu spēkiem un spējām. Ja dodas pārjutekliskajā pasaulē bez «sliekšņa sarga» sniegtās pašizziņas, tad šīs pasaules pārdzīvojumi var pārvarēt apziņu. Šie

pārdzīvojumi var kā iluzori tēli un ainas ielauzties fiziski-jutekliskajā apziņā. Tad tie pieņem maņu uztveru raksturu; un tad nepieciešamas sekas tam ir, ka dvēsele to uzskata par realitāti, bet kas tāda nav. Pareizi attīstīta gaišredzība nekad elementārās pasaules ainas par realitāti tajā nozīmē, kā fiziski-jutekliskajai apziņai par realitāti ir jāuzskata maņu pasaules pārdzīvojumus. Elementārās pasaules ainas ar dvēseles pārveidošanās spējām tiek pareizi sasaistīta tikai ar to realitāti, kurai tās atbilst.

Arī otrs ēteriskajam ķermenim nepieciešamais spēks – spēcīgā Es-sajūta – nedrīkst iesniegties dvēseles dzīvē maņu pasaulē tā, kā tas ir piemēroti elementārajai pasaulei. Ja tā tomēr tā dara, tad maņu pasaulē kļūst par netikumisku noslieksmju avotu, ciktāl tās ir saistītas ar egoismu. – Garazinātne šajā sava pasaules apskata punktā saskata «ļauņuma» izcelšanos cilvēku rīcībā. Tā būtu pasaules kārtības pārprašana, jo kāds nodots ticībai, ka šī pasaules kārtība varētu pastāvēt bez tiem spēkiem, kuri veido «ļauņuma» avotu. Ja šo spēku nebūtu, tad cilvēka ēteriskā būtība elementārajā pasaulē nevarētu attīstīties. Šie spēki ir pilnībā labi spēki, ja tie darbojas *tikai* elementārajā pasaulē; ļauņumu tie rada tikai tādēļ, ka nepaliek mierā dvēseles dziļumos un no turienes regulē cilvēka attiecības ar elementāro pasauli, bet gan tiek pārceļti dvēseles pārdzīvojumos maņu pasaulē un līdz ar to pārveidojas egoisma dziņā. Tad tie darbojas pretī spējai mīlēt un līdz ar to kļūst par netikumiskas rīcības cēloni.

Ja spēcīgā Es-izjūta no ēteriskā ķermeņa pāriet fiziskajā, tad izraisa ne tikai egoisma pastiprināšanos, bet arī ēteriskā ķermeņa pavājināšanos. Pārjutekliskajai apziņai nākas izdarīt atklājumu, ka, ieejot pārjutekliskajā pasaulē, Es-izjūta ir jo vājāka, jo lielāks ir egoisms maņu pasaules pārdzīvojumos. Egoisms cilvēku viņa dvēseles dziļumos padara nevis stipru, bet gan vāju. – Un, kad cilvēks dodas cauri nāves vārtiem, tad egoisma, kas ir ticis attīstīts dzīvē starp piedzimšanu un nāvi, iedarbība ir tāda, ka tas padara dvēseli vāju pārjutekliskās pasaules pārdzīvojumiem.

IX.

PAR GARA PASAUĻU BŪTNĒM

Kad dvēsele ar pārjuteklisko apziņu ieiet pārjutekliskajā pasaulē, tā tajā iepazīst sevi tādā veidā, par kādu tai nevar būt nekāda priekšstata maņu pasaulē. Tā atklāj, ka ar spēju pārveidoties iemācās atpazīt būtnes, kurām ir lielāka vai mazāka radniecības pakāpe ar viņu; bet arī apzinās, ka pārjutekliskajā pasaulē sastop būtnes, ar kurām ir ne tikai radniecīga, bet ar kurām tai arī ir jāsālīdzinās, lai tās iepazītu. Un tā novēro, ka šīs būtnes pārjutekliskajā pasaulē ir kļuvušas par to, par viņa pati ir kļuvusi ar saviem pārdzīvojumiem un pieredzi maņu pasaulē. Elementārajā pasaulē cilvēks sastop būtnes, kuras tajā ir attīstījušas spēkus un spējas, kuras cilvēks pats var attīstīt tikai tā, ka viņš bez sava ēteriskā ķermeņa un bez pārējām savas būtības pārjutekliskajām daļām tomēr nes arī fizisko ķermeni. Būtnēm, uz kurām šeit tiek norādīts, nav tāda fiziski-jutekliska ķermeņa. Tās ir attīstījušas tā, ka caur to ēterisko ķermeni tām ir tāda dvēseliskā būtība, kāda cilvēkam ir caur viņa fizisko ķermeni. Kaut arī tās līdz zināmai pakāpei ir cilvēkam līdzīgas būtības, tās atšķiras ar to, ka nav pakļautas maņu pasaules nosacījumiem. Tām nav tādu maņu, kādas ir cilvēkam. Viņu zināšanas līdzinās cilvēka zināšanām; bet tās ir iemantotas nevis caur maņām, bet gan caur sava veida viņu priekšstatu un citu dvēselisko pārdzīvojumu augšupeju no to būtības dziļumiem. To iekšējā dzīve ir it kā viņās pašās, un tās to izceļ no savas dvēseles dziļumiem, kā cilvēks no savas dvēseles dziļumiem izceļ savu atmiņu priekšstatus.

Šādā veidā cilvēks iepazīst būtnes, kuras pārjutekliskajā pasaulē ir kļuvušas par to, kas viņš var kļūt maņu pasaulē. Šajā ziņā šīs būtnes pasaules kārtībā ir vienu pakāpi augstāk nekā cilvēks, kaut arī iezīmētajā veidā tās var tikt uzskatītas kā vienāda veida ar viņu. Tās veido pāri cilvēkam stāvošu būtņu valstību, būtņu pakāpju secībā virs viņa stāvošu hierarhiju. To ēteriskais ķermenis – neskatoties uz vienādo veidu – atšķiras no cilvēka ēteriskā ķermeņa. Kamēr cilvēks ir ieausts pārjutekliskajā Zemes dzīvības ķermenī caur sava ēteriskā ķermeņa simpātijām un antipātijām, šīs būtības ar viņu dvēselisko dzīvi nav saistītas ar Zemi.-

Ja cilvēks novēro, ko šīs būtnes pārdzīvo caur savu ēterisko ķermeni, tad atklāj, ka tām ir līdzīgi pārdzīvojumi kā viņam savā dvēselē. Tām piemīt domāšana; tām ir jūtas un griba. Bet tās caur ēterisko ķermeni attīsta ko tādu, ko cilvēks var attīstīt tikai caur savu fizisko ķermeni. Tās caur ēterisko ķermeni nonāk līdz apziņai par savu būtību. Cilvēks par kādu pārjuteklisku būtību neko nevarētu zināt, ja viņš to, kādus spēkus ir iemantojis fiziski-jutekliskajā ķermenī, neuznestu augšā pārjutekliskajās pasaulēs. – Pārjutekliskā apziņa mācās šīs būtnes iepazīt tā, ka tās kļūst par spējām, novērot ar cilvēka ēteriskā ķermeņa palīdzību. Šī pārjutekliskā apziņa paceļ cilvēka dvēseli pasaulē, kurā šīm būtnēm ir viņu dzīves vieta un darbības lauks. Tikai kad dvēsele pati pārdzīvo sevi šajā pasaulē, tās apziņā parādās ainas (priekšstati), kas sniedz atziņas par šīm būtnēm. Jo šīs būtnes tieši neiejaucas fiziskajā pasaulē un līdz ar to arī cilvēka fiziski-jutekliskajā ķermenī. Pārdzīvojumiem, kuri var rasties caur šo ķermeni, tās nepastāv. Tās ir garīgas (pārjutekliskās) būtnes, kuras maņu pasaulē zināmā mērā neienāk. – Ja cilvēks neievēro robežu starp juteklisko un pārjuteklisko pasauli, tad var notikt, ka viņš savā fiziski-jutekliskajā apziņā iespējā pārjutekliskas ainas, kas nav patiesa šo būtību izpausme. Šīs ainas rodas pārdzīvojot luciferiskās un arimaniskās būtības, kuras gan ir viena veida ar tikko

aprakstītajām pārjutekliskajām būtībām, bet pretstatā tām to dzīves vieta un darbības lauks ir pārcelts pasaulē, kuru cilvēks uztver kā maņu pasauli.

Kad cilvēks apskata luciferiskās un arimaniskās būtības caur pārjuteklisko apziņu no pārjutekliskās pasaules pēc tam, kad ir caur pārdzīvojumu ar «sliedzīna sargu» iemācījies pareizi ievērot robežu starp šo pasauli un maņu esamību, tad viņš iepazīst šīs būtības patiesībā. Viņš mācās tās atšķirt no citām garīgām būtībām, kuras ir palikušas to dabai piemērotajā darbības laukā. No šī skatupunkta garzinātnei ir jāattēlo luciferiskās un arimaniskās būtības. Tad par luciferiskajām būtībām izrādās, ka tām piemērotais darbības lauks ir nevis fiziski-jutekliskais, bet gan savā ziņā elementārā pasaule. Ja cilvēka dvēselē ielaužas tas, kas kā ainas paceļas šajā pasaulē no tās strāvotajiem, un šīs ainas atdzīvinoši iedarbojas cilvēka ēteriskajā ķermenī, nepieņemot dvēselē iluzoru esamību: tad šajās ainās var būt luciferiskā būtne, tās darbiem nesaduroties pret pasaules kārtību. Šī luciferiskā būtne tad iedarbojas uz cilvēka dvēseli *atbrīvojoši*; tā paceļ to pāri esamībai tikai maņu pasaulē. Bet ja cilvēka dvēsele to dzīvi, ko tai vajadzētu attīstīt tikai elementārajā pasaulē, ievēl fiziski-jutekliskajā pasaulē, ja tā ļūšanu fiziskajā ķermenī ļauj ietekmēt antipātījam un simpātījam, kurām vajadzētu valdīt tikai ēteriskajā ķermenī, tad luciferiskās būtne caur dvēseli gūst ietekmi, kas saceļas pret visu vispārējo pasaules kārtību. Šī ietekme pastāv visur, kur maņu pasaules simpātījās un antipātījās darbojas kaut kas cits nekā tā mīlestība, kas balstās līdzjušanā citu maņu pasaulē pastāvošo būtņu dzīvei. Šāda būtne var tikt mīlēta, jo parādās mīlošajam ar šīm vai citām īpašībām, tad mīlestībā nevarēs iejaukties nekas no luciferiskās elementa. Mīlestība, kuras pamats ir iemīļotās būtības īpašības, kas parādās maņu esamībā, turas tālu no luciferiskās piesietiena. Mīlestība, kuras pamats nav šajā veidā iemīļotajā būtībā, bet gan tajā, kurš mīl, sliecas uz luciferisko ietekmi. Būtne, kuru mīl, jo tai piemīt īpašības, uz kurām mīlošais ir tendēts pēc savas dabas, mīl ar to savas dvēseles daļu, kas ir pieejama luciferiskajam elementam. – Tādēļ nekad nevajadzētu teikt, ka luciferiskais elements jebkuros apstākļos ir kaut kas ļauns. Jo pārjuteklisko pasauli norises un būtības cilvēka dvēselei ir jābūt luciferiskās elementa nozīmē. Pasaules kārtība tiek pārkāpta tikai tad, ja to mīlestības veidu, kuru būtu jāizjūt pret pārjuteklisko, pievērš jutekliskajam. Mīlestība uz pārjuteklisko ar pilnām tiesībām izsauc mīlošajā paaugstinātu pašapziņu; mīlestība, kura šādai pašapziņas paaugstināšanai tiek meklēta maņu pasaulē, atbilst luciferiskam vilinājumam. Mīlestība uz garīgo, ja tā tiek meklēta patības labad, darbojas atbrīvojoši; mīlestība uz juteklisko, ja pēc tās tiecas pašā labā, nav atbrīvojoša; jo ar apmierinājumu, pēc kā tā tiecas, uzliek važas savai patībai.

Arimaniskās būtības iedarbojas domājošajā dvēselē tāpat, kā luciferiskās jūtošajā. Tas savažos domāšanu ar maņu pasauli. Tās novērš no fakta, ka jebkurai domai nozīme ir tikai, ja tā rodas kā daļa no pasaules lielās domāšanas kārtības, kura nav atrodama maņu esamībā. Pasaulē, kurā ir ieausta cilvēka dvēseliskā dzīve, arimaniskajam elementam ir jābūt kā nepieciešamam pretsvaram luciferiskajam. Bez luciferiskās elementa dvēsele savā dzīvē aizsāpņotos jutekliskās esamības vērošanā un nesajustu nekādu pamudinājumu pacelties pāri tam. Bez arimaniskās elementa pretdarbības dvēsele pagrimtu luciferiskajā; tā maz ņemtu vērā maņu pasaules nozīmi, lai gan tieši tajā ir daļa no tai nepieciešamajiem esamības nosacījumiem. Tā negribētu par maņu pasauli neko zināt. Arimaniskajam elementam cilvēka dvēselē pareizā nozīme ir tad, ja tas ved pie tādas iedzīvošanās maņu pasaulē, kāda šai pasaulei atbilst. Kad

to pieņem kā tādu, kāda tā ir, un var bez tās arī iztikt visā, kam atbilstoši tās dabai ir jābūt pārejošam. – Ir pilnīgi neiespējami sacīt, ka kāds gribot nepadoties luciferiskajam un arimaniskajam elementam tādejādi, ka tos izskaudīs. Tad jau, piemēram, ja sevī iznīdētu luciferisko elementu, ar savu dvēseli vairs nevarētu tiekties uz pārjuteklisko; ja iznīdētu arimanisko elementu, tad vairs nevarētu pielāgoties maņu pasaulei tās pilnajā nozīmē. Viens elements ir novests pareizajā attiecībā, ja tam ir radīts pareizais līdzsvars ar otro. Visas šo pasaules būtību kaitīgās iedarbības ceļas tikai no tā, ka šur vai tur tās sāk izpausties neierobežoti un nav pretējā spēka, kas tām radītu īsto harmoniju.

X.

PAR GARĪGAJĀM PASAULES BŪTĪBĀM

Kad gaišredzīgā apziņa atdzīvojas elementārajā pasaulē, tad atrod tur būtības, kuras tur var vadīt tādu dzīvi, kādu cilvēks iemanto tikai maņu pasaulē. Šis būtnes jūt savu patību – savu Es – ne tā, kā cilvēks to izjūt maņu pasaulē; tās daudz vairāk nekā cilvēks caurauž šo patību ar savu *gribu, tās grib sevi*. Tās sajūt savu esamību kā kaut ko tādu, ko viņas pašas rada ar savu gribu. Turpretī attiecībā pret domāšanu tām nav sajūtas, ka viņas pašas radītu savas domas, kā tās rada cilvēks; viņas jūt visas savas domas kā iedvesmu, kā kaut ko, kas ir nevis viņās, bet gan pasaulē, un no pasaules iestaro viņu būtībā. Tā šīm būtnēm nekad nevar rasties šaubas par to, ka viņu domas ir par pasauli izlietās domu kārtības atspoguļojums. Viņas nedomā *savas domas*; viņas *domā pasaules domas*. Ar savu domāšanu šīs būtības dzīvo pasaules domās; bet tās grib pašas sevi. Viņu sajūtu dzīve ir veidota atbilstoši viņu gribai un domāšanai. Viņas jūtas kā daļa no pasaules veseluma; un viņas jūt nepieciešamību gribēt tā, kā tas atbilst šim pasaules veselumam. –

Kad gararedzīgā dvēsele iedzīvojas šo būtņu pasaulē, tad tā nonāk pie dabiska priekšstata par pašas domāšanu, jušanu un gribēšanu. Šīs cilvēciskās dvēseles spējas elementārajā pasaulē cilvēka ēteriskajā ķermenī nevar atplaukt. Cilvēciskā griba elementārajā pasaulē paliktu tikai vājš, sapņains spēks; cilvēciskā domāšana būtu izplūdusi, gaistoša priekšstatu pasaule. Es-sajūta tur vispār būtu neesoša. Tam visam cilvēkam ir nepieciešams fiziskā ķermeņa ietērps.

Kad gaišredzīgā cilvēka dvēsele no elementārās pasaules paceļas īstenajā gara pasaulē, tad piedzīvo sevi apstākļos, kas ir vēl vairāk attālināti gan no maņu pasaules, gan elementārās. Elementārajā pasaulē vēl šis tas atgādina maņu pasauli. Garīgajā pasaulē ir pilnīgi jaunas attiecības, apstākļi. Tur neko nevar iesākt, ja ir tikai tie priekšstati, kurus var iemantot maņu pasaulē. Tomēr cilvēka dvēselei maņu pasaulē iekšējā dzīve ir jāpastiprina tā, lai no šīs pasaules pārnestu garīgajā to, kas padara iespējamu uzturēšanos tajā. Ja garīgajā pasaulē nenestu līdzīgu tā pastiprinātu dvēselisko dzīvi, tad tajā vienkārši zaudētu samaņu. Tad tajā varētu būt tikai tikpat klātesošs, kā kāds augs ir klātesošs maņu pasaulē. Cilvēka dvēselei garīgajā pasaulē ir jānes līdzīgu viss, kas maņu pasaulē nav, bet kas tomēr apliecina sevi tajā kā pastāvošs. Maņu pasaulē ir jāspēj izveidot priekšstatus, kurus tā gan ierosina, bet kam tajā tieši neatbilst neviena lieta vai norise. Viss, kas attēlo vienu vai otru lietu maņu pasaulē, vai kas attēlo vienu vai otru norisi, tam garīgajā pasaulē nav nekādas nozīmes.

Tas, ko varētu uztvert ar maņām, ko varētu pamatot ar jēdzieniem, kurus var pielietot maņu pasaulē, tas garīgajā pasaulē nepastāv. Ieejot garīgajā pasaulē, zināmā mērā ir jāatstāj aiz sevis viss, kam ir pielietojami jutekliskie priekšstati. Bet priekšstati, kuri maņu pasaulē ir izveidoti tā, ka tie neatbilst nevienai jutekliskai lietai vai norisei, tie paliek klātesoši dvēselē arī tad, kad tā ieiet garīgajā pasaulē. Dabiski, ka starp šādiem priekšstatiem var būt tādi, kas ir izveidoti maldīgi. Jā tādi ir apziņā, ieejot garīgajā pasaulē, tad tur to pašu esamība izrādās nepiederīga. Tie iedarbojas tā, ka rada dvēselē tieksmi atgriezties maņu vai elementārajā pasaulē, lai tur maldīgo priekšstatu vietā ieliktu pareizos. Bet pareizajiem priekšstatiem, ko dvēsele atnes līdzīgu garīgajā pasaulē, šajā pasaulē pretī tiecas radniecīgi; dvēsele garīgajā

pasaulē izjūt, ka tur ir būtnes, kuras ar visu savu iekšējo esamību ir tādas, kādas tajā pašā ir tikai domas. Šīm būtībām ir ķermenis, kuru var saukt par domu ķermeni. Šajā domu ķermenī šīs būtnes izjūt sevi kā pastāvīgas tāpat, kā cilvēks izjūt sevi kā patstāvīgu būtni maņu pasaulē. No priekšstatiem, kurus cilvēks iemanto, iesākumā zināmas ar jūtām cauraustas domas ir piemērotas, lai pastiprinātu dvēseles dzīvi tā, lai tā varētu saņemt iespaidus no garīgās pasaules būtībām. Kad pašai dziedzības, atdošanās sajūta, kurai ir jātiek attīstītai pārveidošanās spējām elementārajā pasaulē, tiek tā kāpināta, ka šajā pašai dziedzībā svešā būtne, kurā pārveidojas, tiek izjusta ne tikai kā simpātiska vai antipātiska, bet gan tā, ka tā var atdzīvoties dvēselē, kura atdodas, ar visu savu īpašo veidu, tad iestājas uztveres spējas garīgajai pasaulei. Tad zināmā mērā ar dvēseli sāk runāt viena garīgā būtne tādā veidā, otra citā veidā. Un rodas garīga saskarsme, kas pastāv domu valodā. Piedzīvo domas, idejas; bet zina, ka *šajās domās dzīvo būtnes*. Dzīvot būtnēs, kuras ne tikai izpaužas domās, bet ir klātesošas domās ar savu esamību, nozīmē dzīvot ar dvēseli garīgajā pasaulē.

Attiecībā pret elementārās pasaules būtībām dvēselei ir sajūta, ka šīm būtībām pasaules domas iestaro viņu esamībā, un ka tās *grib* atbilstībā šīm viņās iestarojošajām pasaules domām.

Attiecībā pret būtībām, kurām nav vajadzības nolaisties elementārajā pasaulē, lai sasniegtu to, ko cilvēks sasniedz tikai maņu pasaulē, bet kuras nonāk līdz šai esamības pakāpei jau garīgajā valstībā, cilvēka dvēselei ir sajūta, ka šīs būtības pilnībā sastāv no domu substances, ka pasaules domas tajās ne tikai iestaro, bet ka šīs būtnes pašas ar savu esamību dzīvo šajā domu saaudumā. Tās pilnībā ielaiž pasaules domas sevī dzīvojoši domāt. Viņu dzīve norisinās pasaules domu valodas uztverē. Un viņu griba pastāv tajā, ka tās var izpausties domu veidā. Un šī viņu domu esamība būtiski iedarbojas uz pasauli. Domas, kuras ir būtnes, runā ar citām domām, kuras arī ir būtnes.

Cilvēka domu dzīve ir šo garīgo domu būtņu dzīves atspoguļojums. Laikā, kas cilvēka dvēselei paiet starp nāvi un jaunu piedzimšanu, tā ir tā ieausta šajā domu būtņu dzīvē, kā maņu pasaulē tā ir ieausta fiziskajā esamībā. Kad dvēsele piedzimstot (respektīvi, apaugļošanās mirklī) ienāk maņu esamībā, tad domu-ilgstošā būtība dvēselē iedarbojas tā, ka izveido šīs dvēseles likteni, inspirē to. Cilvēka liktenī darbojas tas, kas ir palicis no dvēseles attiecībā pret tagadni iepriekš bijušajās šīs dzīves dzīvēs, tā, kā pasaulē darbojas tīrās domu būtnes.

Kad pārjutekliskā apziņa ieiet šajā dzīvo domu būtņu garīgajā pasaulē, tad attiecībā pret maņu pasauli tā jūtas pilnīgi jaunos apstākļos. Šī maņu pasaule tai garīgajā pasaulē ir kā «cita pasaule» tāpat, kā no maņu pasaules puses kā cita pasaule bija garīgā pasaule. Bet šī maņu pasaule garīgajam skatījumam ir zaudējusi visu, kas no tās bija uztverams maņu esamībā. Kā izgaisušas ir visas īpašības, kuras tika uztvertas ar maņām vai ar maņām piesaistīto saprātu. Turpretī no garīgās pasaules skatpunkta parādās, ka patiesā, pirmsākotnējā maņu pasaules daba pati ir garīga. Dvēseles skatam, skatoties no garīgās pasaules, agrākās maņu pasaules vietā parādās garīgas būtnes, kuras attīsta savu darbību, proti, tā, ka, saplūstot kopā šīm darbībām, rodas pasaule, kura, skatīta caur maņām, kļūst tieši par pasauli, kāda tā paveras cilvēkam viņa paša maņu esamībā. No garīgās pasaules skatoties pazūd maņu pasaules īpašības, spēki, vielas, utt.; tās atklājas kā šķietamība. No šīs pasaules tad paliek tikai būtiskais. Šajā būtiskajā ir ietverta patiesā realitāte.

Līdzīgi ir ar elementāro pasauli. Arī tajā skatam no garīgās pasaules izgaist viss, kas pats nav būtība. Un dvēsele jūt, ka arī šajā pasaulē tai ir darīšana ar būtībām, kuras, saplūstot kopā to iedarbībām, ļauj rasties esamībai, kura caur simpātijas un antipātijas orgāniem šķiet kā elementārā pasaule.

Būtiska daļa no iedzīvošanās pārjutekliskajās pasaulēs ir tajā, ka to stāvokļu un īpašību vietā, kas ir visapkārt apziņai maņu pasaulē, nostājas *būtības*. Pārjutekliskā pasaule galu galā atklājas kā būtību pasaule; un kas pastāv vēl ārpus šīm būtībām, ir šo būtību darbu izpaušme. Bet arī maņu pasaule un elementārā pasaule parādās kā garīgo būtību darbi.

XI.

PAR FIZISKĀ CILVĒKA ĶERMEŅA PIRMO AIZMETNI

Iepriekš jau tika minēts par Zemes esamības iepriekšējām Mēness un Saules esamībām. Tikai Mēness esamībā gaišredzīgai apziņai vēl parādās iespaidi, kas atgādina Zemes dzīves iespaidus. Bet šādi iespaidi vairs nav gūstami, ja gaišredzīgais skats pavēršas atpakaļ Zemes mūžsenajā Saules esamībā. Šī Saules esamība jau pilnībā atklājas kā būtību un šādu būtību darbu pasaule. Lai gūtu kādu iespaidu par Saules esamību, ir jāaizmirst visi iespaidi, kas var tikt gūti Zemes minerālās un augu dzīves jomā. Jo šādiem iespaidiem nozīme var būt tikai pašas Zemes agrāko stāvokļu izziņai un – tie, kuri ir iegūti no augu dzīves jomas – sen pagājušās Mēness esamības izziņai. Pie Zemes mūžsenās Saules esamības ved priekšstatu, kurus var ierosināt dabas dzīvnieciskā un cilvēciskā valstības, bet kuri *neatino* tikai to, kas par šo valstību būtnēm parādās maņām.

Bet cilvēka pārjutekliskā apziņa ēteriskajā ķermenī atrod darbīgus spēkus, kuri formējas par tāda veida bildēm, ka šīs bildes izpauž, kā ēteriskais ķermenis ar garīgo būtību darbiem senajā Saules laikā ir saņēmis savu pirmo iedīgli pasaules norisēs. Šī iedīgļa attīstībai tad var izsekot cauri Mēness laikam un Zemes laikam. Var atklāt, kā tas tad ir pārveidojies un caur pārveidošanos ir kļuvis par to, kas pašlaik darbīgi apliecina sevi kā cilvēka ēteriskais ķermenis.

Cilvēka fiziskā ķermeņa izpratne prasa vēl citu cilvēka apziņas darbību. Iesākumā tas parādās kā ēteriskā ķermeņa ārēja izpausme. Bet precīzākam apskatam izriet, ka cilvēks maņu esamībā nekad nevarētu nonākt līdz pilnīgai savas būtības izveidošanai, ja fiziskais ķermenis nebūtu nekas cits, kā tikai jutekliski-fiziska ēteriskā ķermeņa atklāsme. Ja tas tā būtu, tad zināma griba, jušana un domāšana cilvēkā gan rastos, bet domāšana, jušana un gribēšana nekad nevarētu tikt apkopotas tā, lai cilvēka dvēselē rastos apziņa, kas izpauž «Es-izjūtu». Tas parādās īpaši skaidri, kad apziņa attīstās līdz gara skatīšanas īpašībai. Cilvēkam šī Es-izjūta vispirms var iestāties tikai maņu pasaulē, kad viņu aptver fiziski-jutekliskais ķermenis. No turienes tad viņš var iesniegties elementārajā pasaulē un garīgajā pasaulē un ar to cauraust savu ēterisko un astrālo ķermeni. Jo cilvēkam ir ēteriskais un astrālais ķermenis, kuros Es-izjūta iesākumā neveidojas. Viņam ir fiziski-jutekliskais ķermenis, kurā šī izjūta var parādīties. Kad cilvēka fiziski-jutekliskais ķermenis tiek apskatīts no garīgās pasaules puses, tad parādās, ka tajā ir kaut kas būtisks, kas pat no garīgās pasaules pilnībā visā savā patiesībā neatklājas. Kad apziņa kā gaišredzīga ieiet garīgajā pasaulē, tad dvēsele iedzīvojas domu-būtību pasaulē; tika Es-izjūta, kā tā ar atbilstoši pastiprinātu dvēseles spēku var tikt ienesta šajā pasaulē, ir austa ne tikai no pasaules domām; tā pasaules domu pasaulē vēl nejūt to, kas būtu līdzīgs tās būtībai. Dvēselei, lai to sajustu, ir jātupina ceļš pārjutekliskajā vēl tālāk. Tai ir jānonāk līdz pārdzīvojumam, kurā to ir pametušas arī domas, tā ka visi maņu pārdzīvojumi un arī domāšanas, jušanas un gribas pārdzīvojumi tās ceļā pārjutekliskajā zināmā mērā ir atstāti aiz muguras. Tikai tad tā sajūtas vienota ar būtību, kas ir pasaules pamatā tā, ka ir pirms visa, ko cilvēks var novērot kā maņu, kā ēteriska, kā astrāla būtne. Tad cilvēks izjūt sevi kādā vēl augstākā jomā, nekā bija viņam jau iepriekš pazīstamā garīgā pasaule. Sauksim pasauli, tikai kurā var tikt izjūts, pārdzīvots «Es», par pārgarīgo pasauli. No šīs pasaules arī

domu būtiskuma joma šķiet esam kā ārēja pasaule. Ja pārjutekliskā apziņa ir pārcelta šajā pasaulē, tad tā gūst pieredzi, kuru varētu raksturot apmēram šādā veidā. Pie šī raksturojuma nonāk, ja izseko pārjutekliskās apziņas ceļu cauri dažādajām pakāpēm. Ja dvēsele jūtas pati savā ēteriskajā ķermenī un ja elementāri procesi un būtnes ir tās vide, tad tā zina, ka tā atrodas ārpus fiziskā ķermeņa; bet šis fiziskais ķermenis paliek pastāvam kā būtība, kaut arī, skatoties no ārpusē, parādās pārveidots. Garīgajam skatam tas zināmā mērā pagaist viena daļa, kura ir garīgo būtību, kuras bija darbīgas no Zemes esamības sākuma līdz tagadnei, darbības izpausme, un vēl viena cita daļa, kura ir izpausme kaut kam, kas pastāvēja jau senajā Zemes Mēness stāvokļa laikā. Tā tas paliek, kamēr apziņa izjūt tikai elementārajā pasaulē. Šajā pasaulē apziņa var uztvert, kā cilvēks kā fiziska būtne bija veidots senā Mēness stāvokļa laikā. Kad apziņa ieiet garīgajā pasaulē, tad no fiziskā ķermeņa pagaist vēl viena daļa. Tā ir tā, kura tika ar garīgo būtību darbību izveidota Mēness stāvokļa laikā. Bet paliek pāri vēl viena daļa. Tā ir tā, kura pastāvēja jau Zemes Saules stāvokļa laikā kā toreizējā cilvēka fiziskā būtība. Taču arī no šīs fiziskā būtības kaut kas vēl atliek, kad no garīgās pasaules skatpunkta tiek apskatīts viss, kas caur garīgo būtību darbību ir noticis Saules laikā. Tas, kas tur vēl atliek, atklājas tikai kā garīgo būtību darbība no pārgarīgās pasaules. Tas atklājas kā pastāvošs jau Saules laika sākumā. Tad ir jāatgriežas Zemes stāvoklī pirms tās Saules laika. Savā «Slepenzinātnē» es mēģināju attaisnot, kādēļ šo Zemes esamības stāvokli var saukt par «Saturna stāvokli». Šajā nozīmē Zeme bija «Saturns», pirms kļuva par Sauli. Un šī Saturna stāvokļa laikā no vispārējā pasaules procesa garīgo būtību darbības rezultātā ir radies cilvēka fiziskā ķermeņa pirmais iedīglis. Šis iedīglis tad sekojošo Saules-, Mēness un Zemes laikā ir tā pārveidojies citu garīgo būtību tālākās darbības rezultātā, ka ir kļuvis par tagadējo fizisko cilvēka ķermeni.

XII.

PAR CILVĒKA «PATIESO ES»

Ja dvēsele jūtas pati savā astrālajā ķermenī un, ja domu dzīvās būtnes ir tās vide, tad tā zina, ka tā atrodas ārpus fiziskā ķermeņa un arī ārpus ēteriskā ķermeņa. Bet tad tā arī izjūt, kā tās domāšana, jušana un griba pieder ierobežotai pasaules jomai, kamēr atbilstoši savai pirmatnējai būtībai tā varētu aptvert daudz vairāk, nekā tai ir piešķirts šajā jomā. Gaišredzīga kļuvusi dvēsele garīgajā pasaulē var sacīt: maņu pasaulē mani ierobežo tas, ko man ļauj novērot mans fiziskais ķermenis; elementārajā pasaulē mani ierobežo mans ēteriskais ķermenis; garīgajā pasaulē mani ierobežo tas, ka es zināmā mērā atrodos kā uz kādas pasaules salas un jūtu savu garīgo esamību tikai līdz tās krastiem; aiz šiem krastiem ir pasaule, kuru es varētu uztvert, ja es izstrādātos cauri tam plīvuram, kas ir aizsūts manu garīgo acu priekšā ar domu dzīvo būtņu darbību. Dvēsele var izstrādāties cauri šim plīvuram, ja tā arvien vairāk un vairāk attīsta sevī tās atdošanās spējas, kas tai ir nepieciešamas jau dzīvei elementārajā pasaulē. Tai ir nepieciešams savus spēkus, kādi tai ir izauguši caur pārdzīvojumiem fiziski-jutekliskajā pasaulē, pastiprināt arvien vairāk, lai pārjutekliskajās pasaulēs būtu pasargāta no apziņas notrulināšanās, aizmiglošanās, pat iznīcināšanas. Fiziski-jutekliskajā pasaulē dvēselei vajadzīgs tikai tai dabiski, bez pašas dvēseliska darba, piešķirtais spēks, lai varētu piedzīvot domas. Elementārajā pasaulē domas noklusinās līdz sapņainiem pārdzīvojumiem, kuri jau rašanās mirklī tūdaļ iekrīt aizmirstībā, tas ir, tie vispār nekļūst apzināti, ja dvēsele pirms ieiešanas šajā pasaulē nestrādā pie savas iekšējās dzīves stiprināšanas. Īpaši ir jāpastiprina gribas spēks, jo elementārajā pasaulē doma vairs nav tikai doma, tai piemīt iekšējs rosīgums, iekšēja dzīvība. Tā grib, lai griba to nepalaiž vaļā, lai tā nepazustu no apziņas loka. Garīgajā pasaulē domas ir pilnīgi patstāvīgas dzīvas būtnes. Ja tām ir jāpaliek apziņā, tad dvēselei jābūt tā stiprinātai, ka tā pati sevī attīsta spēku, ko tai maņu pasaulē ir attīstījis fiziskais ķermenis, bet elementārajā ēteriskā ķermeņa simpātijas un antipātijas. Bez visa tā tai ir jāiztieks garīgajā pasaulē. Tur dvēselei maņu pasaules un elementārās pasaules pārdzīvojumi ir tikai atmiņas. Un arī tā pati ir ārpus šīm pasaulēm. Tai apkārt ir garīgā pasaule. Iesākumā tā neatstāj nekādu iespaidu uz astrālo ķermeni. Dvēseli ir jāmacās dzīvot pašai no savām atmiņām. Tās apziņas saturs iesākumā ir tikai šis: es biju un tagad stāvu pretī nekam. Bet, ja atmiņas nāk no tādiem dvēseles pārdzīvojumiem, kas ir ne tikai juteklisku vai elementāru procesu kopija, bet attēlo to ierosinātus brīvus domu pārdzīvojumus, tad dvēselē sākas domu saruna starp šīm atmiņām un garīgās vides šķietamo «neko». Un kas rodas kā šīs sarunas rezultāts, tas kļūst par priekšstatu pasauli astrālā ķermeņa apziņā. Spēks, kurš dvēselei šinī tās attīstības punktā ir nepieciešams, ir tāds, kas to padara spējīgu stāvēt vienīgās līdz šīm zināmās pasaules krastā un panest došanos pretī šķietamajam nekam. Dvēseliskajai dzīvei iesākumā šīs šķietamais nekas patiešām ir patiešs nekas. Taču dvēselei kā nekā savā ziņā aiz muguras ir atmiņu pasaule. Tā spēj pieturēties pie šīm atmiņām. Tā spēj tajās dzīvot. Un jo vairāk tā tajās dzīvo, jo vairāk tā stiprina astrālā ķermeņa spēkus. Bet ar šo pastiprinājumu sākas saruna starp tās pagājušo esamību un garīgās pasaules būtībām. Tā macās šajās sarunās izjust sevi kā astrālu būtību. Ar izteikumu, kas atbilst senajām tradīcijām, var sacīt: cilvēka dvēsele izjūt sevi kā astrālu būtību pasaules vārdā. Ar pasaules vārdu te ir domāta domu dzīvo būtņu domu darbība, kas norisinās garīgajā

pasaulē kā dzīvas garu sarunas. Bet pilnībā tā, ka šīs garu sarunas garīgajai pasaulei ir tas pats, kas darbība maņu pasaulē.

Ja nu dvēsele grib pāriet pārgarīgajā pasaulē, tad tai ar pašas gribu jāizdeldē savas atmiņas no fiziskās un elementārās pasaules. Tā var to paveikt tikai, ja no garīgās sarunas ir ieguvusi drošību, ka tās esamība netiks pilnībā pazaudēta, ja tā izdeldēs sevī visu, kas tai līdz šim ir devis šīs esamības apziņu. Dvēselei patiešām jānostājas garīga bezdibeņa malā un tajā jānotver gribas impulss aizmirst savu gribu, jušanu un domāšanu. Tai ir jāatsakās no savas pagātnes savā apziņā. Lēmumu, kas šeit ir nepieciešams, varētu saukt par pilnīga apziņas miega izsaukšanu ar pašas gribu, nevis dēļ fiziskā vai ēteriskā ķermeņa apstākļiem. Tikai šo lēmumu ir jāiedomājas tā, ka tā mērķis nav pēc kādas bezapziņas pauzes atkal atgriezt to pašu apziņu, kās bija iepriekš, bet gan tā, ka šī apziņa patiešām iesākumā ar savas pašas gribas lēmumu ienirst aizmirstībā. Jāapdomā, ka šī norise nav iespējama ne fiziskajā, ne arī elementārajā pasaulē, bet tikai garīgajā. Fiziskajā pasaulē iznīkšana ir iespējama, tā parādās kā nāve; elementārajā pasaulē nāves nav. Cilvēks, ciktāl viņš pieder elementārajai pasaulei, nevar nomirt; viņš var tikai pārveidoties citā būtībā. Garīgajā pasaulē vārda stingrā nozīmē nav iespējama arī nekāda nešaubīga pārveidošanās; jo lai par ko cilvēkbūtne arī nepārveidotos, garīgajā pasaulē piedzīvotā pagātne atklājas kā paša apzināta esamība. Ja šai atmiņu esamībai garīgajā pasaulē būtu jāpazūd, tad dvēselei pašai ar gribas impulsu to ir jānogremdē aizmirstībā. Pārjutekliskā apziņa var nonākt līdz šim gribas lēmumam, kad ir iemantojusi nepieciešamo dvēseles spēku. Ja līdz tam nonāk, tad no pašas izsuktās aizmirstības uznirst «Es» patiesā būtība.

Pārgarīgā vide dod cilvēka dvēselei zināšanas par šo «patieso Es». Tāpat kā pārjutekliskā apziņa var izjust ēteriskajā un astrālajā ķermenī, tāpat var izjust arī «patiesajā Es».

Šo «patieso Es» nerada garīgais-uzskats; tas pastāv katra cilvēka dvēseles dziļumos. Pārjutekliskā apziņa tikai izjūt zinoši to, kas katrai cilvēka dvēselei ir neapzināts, bet tās būtībai piederošs fakts.

Pēc fiziskās nāves cilvēks pakāpeniski iedzīvojas garīgajā vidē. Tajā vispirms uznirst viņa būtība ar atmiņām no maņu pasaules. Viņš tur var, kaut arī vairs nav fiziski-jutekliskā ķermeņa atbalsta, tomēr apzināti dzīvot šajās atmiņās, jo tajās iemiesojas atbilstošās domu dzīvās būtnes, tā ka atmiņas vairs nav tikai ēnaina esamība, kāda tām piemīt fiziski-jutekliskajā pasaulē. Un kādā noteiktā momentā laikā starp nāvi un jaunu piedzimšanu domu dzīvās būtnes garīgajā vidē iedarbojas tik spēcīgi, ka attēlotā aizmiršana tiek izraisīta bez gribas impulsa.

Un līdz ar to uznirst dzīve «patiesajā Es». Gaišredzīgā apziņa dvēseliskās dzīves stiprināšanai kā brīvu garīgu darbību iegūst to, kas pārdzīvojumiem starp nāvi un jaunu piedzimšanu zināmā mērā ir dabisks notikums. Tomēr fiziski-jutekliskajos pārdzīvojumos nekad nevar rasties nekādas atmiņas par iepriekšējo Zemes dzīvi, ja atbilstošajā Zemes dzīvē priekšstati nav vērsti uz garīgo pasauli. Vienmēr ir kaut kas iepriekš jāapzinās, ja vēlāk grib par to saglabāt pazīstamas atmiņas. Tādēļ arī esošajā Zemes dzīvē ir jāiemanto zināšanas par sevi kā garīgu būtni, ja ar pilnām tiesībām grib sagaidīt, ka kādā nākamajā Zemes dzīvē varēs atcerēties iepriekšējās. Taču šīm zināšanām nav vienmēr jābūt iegūtām caur gaišredzību. Kurš iegūst tiešas zināšanas par garīgo pasauli caur gaišredzību, tam dvēselē tajā Zemes

dzīvē, kas seko tai, kurā šīs zināšanas ir sasniegtas, var uznirt atmiņas par iepriekšējo tāpat, kā maņu esamībā paliek atmiņas par kaut ko pašā pārdzīvotū. Kurš *ar sapratni* ienāk garazinātnē arī bez garīgā-skatījuma, tam šīs atmiņas parādās tā, kā salīdzinājumā ar maņu esamību, saglabā atmiņas par kādu notikumu, par kuru ir tikai dzirdēts.

IEPRIEKŠMINĒTĀ KOPSAVILKUMS

Cilvēks nes sevī «patieso Es», kurš pieder pārgarīgajai pasaulei. Šo «patieso Es» maņu pasaulē aizsedz domāšanas, jušanas un gribas pārdzīvojumi. Pat garīgajā pasaulē cilvēks tikai tad sāk apzināties šo «patieso Es», kad izdeldē sevī atmiņas par visu, ko viņš var pārdzīvot ar savu domāšanu, jušanu un gribu. No maņu, elementārajā un garīgajā pasaulē pārdzīvot[ā] aizmiršanas uznirst zināšanas par «patieso Es».

Fiziski-jutekliskais cilvēka ķermenis atklājas savā patiesajā būtībā, kad dvēsele to apskata no pārgarīgās pasaules. Tad parādās, ka tas savus pirmos iedīgļus no vispārējā pasaules procesa ir saņēmis pirms Zemes Saules stāvokļa bijušajā Saturna stāvoklī. Tad tas cauri Saules, Mēness un Zemes stāvoklim ir attīstījies par to, kas tas ir tagad kā fiziskais cilvēka ķermenis.

Shematiski atbilstoši iepriekšējam visu cilvēka būtību var apskatīt šādi:

I. *Fiziskais ķermenis fiziski-jutekliskajā apkārtējā vidē.* Caur to cilvēks uztver sevi kā pastāvīgu būtni (Es). Šis fiziskais ķermenis savas pirmās iezīmes ir izveidojis no vispārējās pasaules esamības sen pagājušā Zemes Saturna stāvokļa laikā, un savā attīstībā Zemes četrās planetārajās pārvērtībās tas ir kļuvis par to, kas tagad ir.

II. *Smalkais, ēteriskais ķermenis elementārajā apkārtējā vidē.* Caur to cilvēks uztver sevi kā daļu no Zemes dzīvības ķermeņa. Tā pirmie iedīgļi ir izveidojušies sen pagājušā Zemes Saules stāvokļa laikā no vispārējās pasaules esamības, un savā attīstībā Zemes trīs planetārajās pārvērtībās tas ir kļuvis par to, kas tagad ir.

III. *Astrālais ķermenis garīgajā apkārtējā vidē.* Caur to cilvēks ir daļa no garīgās pasaules. Tajā ir cilvēka “otrā patība”, kura izpaužas atkārtotajās Zemes dzīvēs.

IV. *«Patiesais Es» pārgarīgajā pasaulē.* Tajā cilvēks atrod sevi pat tad, kad visi maņu, elementārās un garīgās pasaules pārdzīvojumi, tātad maņu, domāšanas, jušanas un gribas pārdzīvojumi ir nogrimuši aizmirstībā.

PIEZĪMES PAR ŠAJĀ RAKSTĀ ATTĒLOTĀ ATTIECĪBĀM AR MANĀ «TEOZOFIJĀ» UN «SLEPENZINĀTNĒ» IZKLĀSTĪTO

Vārdiem, kuriem būtu jāizsaka cilvēka dvēseles pārdzīvojumi elementārajā un garīgajā pasaulē, būs jāpielāgojas šo pārdzīvojumu savdabībai. Piešķirot šos vārdus būs jāievēro, ka jau pārdzīvojumi elementārajā pasaulē norisinās pavisam citādākā veidā nekā maņu pasaulē. Tur šie pārdzīvojumi balstās dvēseles pārveidošanās spējās un tās simpātiju un antipātiju novērojumos. Nepieciešamā veidā vārdu došanai ir jāpieņem kaut kas no šo pārdzīvojumu mainīguma. Tie nevarēs būt tik sastinguši, kā tam ir jābūt maņu pasaulē. Kurš neņem vērā šo lietu būtībā ietvertu dabu, viegli varēs atrast kādu pretrunu vārdu došanā šajā rakstā un manā «Teozofijā» un «Slepenzinātnē». Pretruna izšķīdīs, ja apdomā, ka abos šajos rakstos vārdi ir izvēlēti tā, lai tie raksturotu dvēseles pārdzīvojumus, kādi tai ir tās pilnā attīstībā starp piedzimšanu (apaugļošanos) un nāvi no vienas puses un starp nāvi un piedzimšanu no otras puses. Taču šeit vārdi ir izvēlēti, ņemot vērā pārdzīvojumus, kādi ir pārjutekliskajai apziņai, kad tā ieiet elementārajā pasaulē un garīgajā jomā.

No «Teozofijas» un «Slepenzinātnes» var saprast, ka drīz pēc fiziskā ķermeņa atdalīšanās no dvēseles pēc nāves, no tās atdalās arī tas ķermenis, kurš šajā rakstā tiek saukts par ēterisko. Tad dvēselē iesākumā dzīvo tajā būtībā, kas te ir apzīmēts kā ēteriskais ķermenis. Ēteriskais ķermenis pēc atraisīšanās no dvēseles elementārajā pasaulē pārveidojas. Tas pāriet būtībā, kuras veido šo elementāro pasauli. Šajā ēteriskā ķermeņa pārvērtībā cilvēka dvēsele vairs nepiedalās. Bet dvēsele pēc nāves izjūt šīs elementārās pasaules norises *kā savu ārpasauli*. Šie pārdzīvojumi elementārajā pasaulē *no ārpuses* ir attēloti «Teozofijā» un «Slepenzinātnē» kā dvēseles ceļš cauri dvēseliskajai pasaulei. Tātad ir jāstādās priekšā, ka šī dvēseliskā pasaule ir tā pati, kas šeit no pārjutekliskās apziņas skatupunkta tiek saukta par elementāro. – Tad, kad dvēsele starplaikā starp nāvi un piedzimšanu – manā «Teozofijā» un «Slepenzinātnē» attēlotajā nozīmē – atraisās no astrālā ķermeņa, tad tā turpina dzīvot tālāk būtībā, kas te ir apzīmēta kā «patiesais Es». Tad astrālais ķermenis sevi, dvēselei tur vairs nepiedaloties, iziet cauri tam, kas te tika raksturota kā «aizmiršana». Tad tas zināmā mērā iegāžas pasaulē, kurā nav nekā no tā, kas var tikt novērots ar maņām vai kas tiktu izjūsts kā tāda gribēšana, jušana un domāšana, kādu cilvēks attīsta savā maņu ķermenī. Šo pasauli tad dvēsele, kura turpina pastāvēt «patiesajā Es», izdzīvo *kā savu ārpasauli*. Kas var tikt raksturots kā pārdzīvojumi šajā ārpasaulē, tad to var darīt tā, kā tas ir noticis «Teozofijā» un «Slepenzinātnē», attēlojot ceļu cauri «garīgajai jomai». Tad «patiesajā Es» sevi izjūtošai dvēselei šajā garīgajā pasaulē *apkārt* ir tas, kas *tajā* ir izveidojies maņu esamības laikā kā dvēseliskie pārdzīvojumi. Šajā pasaulē, kas ir šeit attēlota kā domu dzīvo būtņu pasaule, dvēsele starp nāvi un piedzimšanu atrod visu, ko tā savā iekšējā esamībā ir pārdzīvojusi ar maņu uztverēm un ar savu domāšanu, jušanu un gribēšanu maņu esamības laikā.

PĒCVĀRDS JAUNIZDEVUMAM

Ja dvēsele grib iemantot spējas izzinoši ielauzties pārjutekliskajā pasaulē, tai vispirms ir jāpastiprina savi spēki, attīstot no iekšienes uz āru darbību, kas, pamatā ņemot, ir stādīšanās priekšā. Bet šo priekšstatīšanos nedrīkst vingrināt tikai spēkā, ar kādu tā attīstās parastajā apziņā, pieslēdzoties jutekliskajai uztverei un pavadot to. Tad priekšstatīšanās ir daudz vājāka nekā uztvere. Attīstot tikai šo spēku, spējas dvēselei ieiet pārjutekliskajā pasaulē nekad neattīstītos. Tai ir, kaut arī tā paliek tikai iztēlošanās, jāpastiprinās līdz pašas uztveres spēkam. Tai nav jāpaliek uzskatāmā ēnainu atspulgu saaudumā. Tai pašai ir jāsabīvējas līdz uzskatāmībai, līdz tēlainumam. Jārada dzīvas *ainas*. Bet galvenais nav tas, lai ar dvēseles spēku tikai kavētos šajās ainās. Uzmanība ir jānovērš no šīm ainām un jāpievērš pašai šo ainu radošajai darbībai. Tad sevī atrod iekšēji spēkā pieaugošu pašapziņu; bet arī pamana, ja šo iekšējo dvēselisko vingrinājumu atkārtoti vienmēr atkal, pēc nedēļām, mēnešiem vai arī pēc ilgāka laika, ka ar šo pašas spēcinātās pašapziņas aptveršanu ir radusies saikne ar pārjuteklisko pasauli. Iesākumā saskare ar to ir haotiska, tāda, kas tiek piedzīvota kā vispārēji sajūtu iespaidi. Bet pamazām un pakāpeniski no haotiskā veidojas diferencēta, objektīva tēlu pasaule. Cilvēks apzinās, ka ar tēlu veidošanas vingrinājumiem ir padarījis sevi spējīgu, ka tagad ārēja garīgā realitāte ar pastiprināto pašapziņu auž ainas, kas pašas savā atklāsmē ir atspulgi no objektīvas pārjutekliskās pasaules. (Tā, precīzāk aprakstot, ir cilvēka dvēseles pieredze ar tēlu ainām, ar kādu dvēsele sastopas savā ceļā garīgajā pasaulē, kas aprakstīts arī šajā rakstā 8 lpp.) Cilvēkam, kurš tiecas pēc pārjutekliskās apziņas, padarot uzskatāmas šīs norises skaidros iekšējos pārdzīvojumos, tajos ir nemaldīga iespēja pārjutekliskā laukā pazīt realitāti un atšķirt to no kailām murgainas fantāzijas ilūzijām.

Šī raksta 8. lappusē tiek pateikts, ka šīs *ainas* pārjuteklisko pārdzīvojumu sākumā esošai apziņai "iesākumā ir kā priekškaris, kuru dvēsele aizvelk priekšā pārjutekliskajai pasaulei, kad sajūt tās pieskārienu». Par šādu «priekškaru» ir jārunā. Jo sākumā šīs ainas kalpo tikai tam, lai savu pašapziņu paceltu pārjutekliskajā pasaulē. Ar tām cilvēks sajūtas kā garīga būtne, bet vēl neskata nekādu objektīvu pārjuteklisko ār pasauli. Tas ir tā, it kā maņu ķermenim būtu acis, kuras gan sajūt kā daļu no sava organisma, bet tās vēl nav sevī atvērušās, tā ka ār pasaule savas iedarbības tajās vēl nevar attīstīt. Šīs dvēselē plīvojošās ainas zināmā mērā, nemitīgi sevi tajās nodarbinot, ir jāpadara garīgi caurspīdīgas. Tās pakāpeniski tādas kļūst pašas savā attīstībā. Tās kļūst tādas, ka tās neredz, bet tikai jūt dzīvojam dvēselē, bet caur tām uztver pārjutekliskās realitātes būtību.

Ieejot pārjutekliskajā pasaulē viens no pirmajiem uztveres iespaidiem ir tāds, ka caur savu šajā pasaulē pacelto pašapziņu skata sevi simpātijās un antipātijās saistītu ar šīs pasaules būtībām. (Sal. šī raksta 28. lpp.) Tad no jau bijušajiem pārdzīvojumiem pamana, ka arī attiecībā uz savu priekšstatīšanos ir jāpamet maņu pasaule, ja patiešām grib iekļūt pārjutekliskajā. To, kas ir skatīts pārjutekliskajā, gan var aprakstīt ar priekšstatiem, kas ir ņemti no jutekliskās pasaules. Piemēram var runāt par to, ka kāda būtne atklājas krāsu parādībās. Tikai tam, kurš uzklausa pārjuteklisko būtību aprakstus, nekad nevajadzētu aizmirst, ko īsts gara pētnieks domā ar šādas krāsas minēšanu: viņš piedzīvo kaut ko, ko dvēseliski pieredz tā, kā uztverot attiecīgo krāsu ar juteklisko apziņu. Kurš ar savu attēlojumu grib paust: manā apziņā ir kaut kas, kas līdzinās jutekliskai, ar maņām uztveramai krāsai, tas

nav gara pētnieks, bet tam rādās vīzijas vai halucinācijas. Bet ar simpātiju un antipātiju pārdzīvojumiem tiešām parādās pirmie pārjutekliskie uztveres iespaidi pārjutekliskajā pasaulē. – Ir cilvēki, kuri jūtas vīlušies tieši tādēļ, ka gara pētniekiem viņiem ir jāsaka, kad viņš izsakās priekšstatos, kas ir ņemti no jutekliskiem maņu pārdzīvojumiem, tad viņš ar to domā tikai skatītā uzskatāmības attēlojumu. Jo šādi cilvēki īstenībā netiecas pēc tā, lai iepazītu no jutekliskās pasaules atšķirīgu pārjuteklisko pasauli, bet gan gribētu ieraudzīt pārjuteklisko pasauli kā sava veida jutekliskās pasaules dubultnieku. Šim pārjutekliskajam vajadzētu būt smalkākam, «ēteriskākam» nekā jutekliskajam; bet visā pārējā tam nevajadzētu radīt citas prasības, arī ne citus priekšstatus tā aptveršanai, kas atšķirtos no jutekliskajiem. Bet kurš patiešām grib pietuvoties garīgajai pasaulei, tam ir jāsamierinās ar jaunu priekšstatu iemantošanu. Kurš grib tikai iztēloties retinātāku, miglaināku jutekliskās pasaules kopiju, tas pārjuteklisko nevar aptvert.

Atcerēšanās spēkam, kuram parastās apziņas dvēseliskajā dzīvē ir izcila loma, kā izkoptai cilvēcisai spējai pārjutekliskās pasaules uztverē nav lielas nozīmes. (Tas ir jāņem vērā, lai netiktu pārprasts šī raksta 32. lappusē pateiktais.) Atcerēšanās spēks cilvēka dvēselei piemīt dzīves laikā fiziskajā pasaulē, tur darbojoties caur savu ķermenisko organizāciju. Kad pārjutekliskajā pasaulē pacēlusies dvēsele nostājas šīs pasaules būtņu un norišu priekšā, tad atmiņas spēks nav jāizmanto. Iesākumā tā tikai *uzlūkos* to, kas šajā pasaulē tai atklāsies, nepaliekot nekādām atmiņām par iespaidiem, kad tā atkal nonirs lejā savā ķermenī. Bet ar to viss neapstājas. Dvēsele no saviem pārdzīvojumiem fiziskajā pasaulē paņem līdzīgu savu atcerēšanās spēju *atskaņas*, un līdz ar to pārjutekliskajos pārdzīvojumos zina: es te garīgajā esmu tas pats, kas esmu tur jutekliskajā. Šī atcerēšanās spēja jums ir nepieciešama, citādi jums pazustu kopsakarība pašapziņā. Turklāt pārjutekliskajā pasaulē paceltā pašapziņa sasniedz arī spējas šajā pasaulē pārdzīvotos iespaidus pārveidot tā, ka tie atstāj iespaidu uz ķermeni tādā pašā veidā, kā maņu iespaidi fiziskajā pasaulē. Un līdz ar to ir iespējams, ka dvēsele saglabā sava veida atmiņas par pārjutekliski pārdzīvoto. Citādi pārdzīvotais vienmēr tiktu aizmirsts. Bet, ja fiziskās pasaules iespaidi uz cilvēku iedarbojas tā, ka viņš tos vēlāk var atcerēties caur to, ko tie paši viņā bija izraisījuši, tad pārjutekliskā jomā viņam pašam ar pārdzīvojumiem ir jāveic tādas darbības, kas padara iespējamu, ka viņš par tiem zina arī parastajā apziņā. Tieši tādēļ pārjutekliskajos pārdzīvojumos visam ir jānorisinās pilnā apziņas gaismā. Tomēr gara pētniekam ir grūtības ar saglabāšanu atmiņā par visu pārjutekliskajā gūto pieredzi. Viņš nevar tā viegli «vienkārši no atmiņas» pastāstīt citiem cilvēkiem to, ko zina; viņš bieži ir spiests, ja tas no viņa tiek pieprasīts, atjaunot savā dvēselē tos nosacījumus, kādos viņš guva attēlojamo pieredzi, lai skatīto ieraudzītu vēlreiz, lai par to varētu runāt, izteikties.

Arī attiecības starp pārjutekliskajā piedzīvotajām ainām ar tām atbilstošo realitāti (skat. šī raksta 36.lpp.) nav tāda vienkārša norise kā dvēseliska iespaida attiecības ar kādu juteklisku priekšmetu vai norisi. Pārjutekliskajā apziņai šī saistība ir jāskatās pilnībā. Tas nav tā, kā kad jūsu priekšā ir kāds galds. Tur dvēseles priekšā stāv galds; bet kas tajā pie tam norisinās, tas vispār nedzīvo vai ir pavisam apēnoti apziņā. Uztverot kādu pārjuteklisku būtību – kaut arī iepriekš attēlotajā veidā aina ir padarīta «caurspīdīga» - ir šīs ainas emocionālais pārdzīvojums pašapziņā. Un tieši tādēļ, ka šis emocionālais pārdzīvojums ar pārjuteklisko apziņu pilnīgi iedziļinās, dvēseles priekšā nostājas realitāte, kuras izjušana pilnīgi skaidri var

tikt atšķirta un tai ir jātiek atšķirtai no ainas izjušanas. Abi šie pārdzīvojumi nedrīkst saplūst kopā. Jo tajā tad būtu ilūziju avots par to, kas tiek pārdzīvots.